

ЗАКОН ЗА ВОНПАРНИЧНА ПОСТАПКА

КОНСОЛИДИРАН ТЕКСТ 1

ПРВ ДЕЛ ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се утврдуваат правилата на постапката според кои судовите постапуваат и одлучуваат за личните, семејните, имотните и другите правни состојби и односи определени со овој или со друг закон.

Член 2

Вонпарничната постапка се поведува по предлог од овластено лице и од орган определен со овој или со друг закон.

Вонпарнична постапка судот поведува по службена должност во случаите кога тоа е определено со овој или со друг закон.

Член 3

Учесник во вонпарничната постапка е лице на кое одлуката на судот непосредно се однесува, кое својот правен интерес го остварува преку барање судот да донесе одлука, како и лице, односно орган чие право на учество е определено со закон.

Предлагач во смисла на овој закон е лице, односно орган по чиј предлог е поведена постапката, а противник на предлагачот е лице спрема кое правото или правниот интерес на предлагачот се остварува.

Својство на учесник во постапката со правно дејство во определена правна работа, судот може по исклучок да им признае и на оние форми на здружување кои немаат својство на правно лице и за кои со посебни прописи не е определено дека можат да бидат учесници во вонпарнична постапка ако ги исполнуваат условите за признавање на својство на странка со одлука на суд, според одредбите од Законот за парничната постапка, и ако предметот на вонпарничната работа непосредно со однесува на нив.

Учесниците во постапката дејствијата ги преземаат лично, преку полномошник или законски застапник, согласно со Законот за парничната постапка.

Член 4

Во текот на вонпарничната постапка судот е должен да внимава што побрзо да бидат утврдени и обезбедени правата на учесниците.

Во текот на вонпарничната постапка судот по службена должност посебно води сметка и презема мерки заради заштита на правата и интересите на малолетникот за кој не се грижат родителите, како и за другите лица што не се во можност сами да се грижат за заштита на своите права и интереси.

Кога во постапката се одлучува за права и интереси на малолетник и на други лица кои се под посебна заштита на државата, судот ќе го извести центарот за социјална работа за поведување на постапка, ќе го покани на рочиште и ќе му ги доставува поднесоците на учесникот и одлуките против кои е дозволен правен лек, без оглед дали центарот за социјална работа учествува во постапката.

Судот кога ќе оцени дека е потребно, ќе го повика центарот за социјална работа да учествува во постапката и ќе му определи рок во кој може да го пријави своето учество. Сè додека не истече овој рок, судот ќе застане со постапката, но центарот за социјална работа може да се вклучи во постапката и по истекот на рокот предвиден во овој став.

Член 5

Центарот за социјална работа кој учествува во постапката, и тогаш кога според законот не е овластен да ја поведе постапката, овластен е да ги преземе сите дејствија во постапката за заштита на правата и правните

интереси на малолетникот и другите лица што се под посебна заштита на државата, а особено да изнесува факти кои учесниците не ги навеле, да предлага изведување на докази и да изјавува правни лекови.

Член 6

Во вонпарничната постапка судот може да му постави привремен застапник на секој учесник во постапката кога за тоа постојат услови предвидени со Законот за парничната постапка.

Член 7

Судот може да дозволи учесникот кој нема деловна способност, покрај дејствијата на кои со закон е овластен, заради остварување на своите права и правни интереси, да ги презема и другите дејствија во постапката, ако смета дека е во состојба да го сфати значењето и правните последици на тие дејствија.

Член 8

Во вонпарничните работи кои се однесуваат на уредување на личните состојби на учесникот (статусни состојби), како и во другите вонпарнични работи кои се однесуваат на права и правни интереси со кои учесниците не можат да располагаат, тие во постапката пред судот не можат да се одречат од своето барање, не можат да го признаат барањето на противникот, ниту да склучат судско порамнување.

Во постапката во ставот 1 на овој член, судот може да утврдува и факти кои учесниците не ги изнеле, како и факти кои меѓу учесниците не се спорни, ако тие се важни за донесување на одлука. 2

Член 9

Предлозите и изјавите во вонпарнична постапка се даваат во писмена форма или усно на записник пред судот.

Судот ќе ги земе предвид и ќе ги оцени писмените и усните предлози дадени од сите заинтересирани лица.

Судот може да сослуша учесник во постапката. Сослушувањето може да се изврши и во отсуство на другите учесници.

Член 10

Во вонпарничната постапка судот донесува одлука по одржаното рочиште во случаите кога со закон тоа е определено или кога оценува дека одржувањето на рочиштето е потребно заради правилно решавање на работите.

Рочиштето ќе се одржи и кога одделни учесници, иако уредно повикани, не се присутни, ако со овој закон поинаку не е определено.

Член 11

Во постапката за уредување на лични и семејни односи и состојби, јавноста е исклучена.

Член 12

Предлогот за поведување на вонпарнична постапка може да се повлече до донесување на првостепената одлука. Предлогот поднесен од повеќе лица може да се повлече доколку постои нивна согласност, ако со овој или со друг закон поинаку не е определено.

Предлогот може да се повлече и подоцна сè додека одлуката не станала правосилна, ако со тоа не се повредуваат правата на другите учесници на кои се однесува одлуката, или ако другите учесници за тоа се согласат.

Ако предлогот е повлечен по правосилноста на првостепената одлука, првостепениот суд ќе ја укине одлуката.

Ќе се смета дека предлогот е повлечен, кога предлагачот нема да дојде на рочиште или нема да се јави на поканата на судот, иако бил уредно повикан, а не постојат општопознати околности што го спречиле да дојде во судот. Оправданите причини за изостанок судот може да ги уважи и без да се изјаснат за тоа другите учесници, сè додека не им испрати известување за повлекување на предлогот.

Во случаите од ставовите 1 и 4 на овој член, другите учесници кои според законот се овластени да ја поведат постапката можат да предложат постапката да продолжи. Предлогот за продолжување на постапката може да се поднесе во рок од 15 дена од денот на приемот на известувањето за повлекување на предлогот.

Член 13

За постапување и одлучување во вонпарничната постапка се надлежни основните судови.

Во вонпарничната постапка постапува судија поединец, ако со овој или со друг закон поинаку не е определено.

Член 14

Ако со овој или со друг закон поинаку не е определено за решавање во вонпарничната постапка месно е надлежен судот на чие подрачје предлагачот има живеалиште или престојувалиште.

Член 15

Во текот на вонпарничната постапка, судот по службена должност внимава на својата надлежност.

Член 16

Ако судот утврди дека постапката треба да се спроведе според правилата на парничната постапка, до донесувањето на одлука за главната работа, вонпарничната постапка ќе ја запре со решение.

По правосилноста на решението од ставот 1 на овој член постапката ќе продолжи според правилата на парничната постапка пред надлежниот суд.

Дејствијата преземени од вонпарничниот суд (увид, вештачење, сослушување на сведоци и друго) не се без важност во парничната постапка. Тие дејствија ќе се повторат ако при нивното преземање е сторена суштествена повреда на одредбите на парничната постапка.

Одлуката донесена во вонпарничната постапка, кога постапката требало да се спроведе според правилата на парничната постапка, може да се напаѓа со правни лекови поради повреда на постапката, ако при донесувањето на одлуката е сторена некоја суштествена повреда на одредбите на парничната постапка.

Член 17

Во вонпарничната постапка судот може по службена должност да се огласи за месно ненадлежен најдоцна на првото рочиште, а ако рочиште не е одржано, до преземањето на првото дејствие кое учесникот го презел по добивањето на покана од судот.

По правосилноста на решението со кое судот се огласил за месно ненадлежен, предметот ќе му се отстапи на месно надлежниот суд.

Член 18

Ако во текот на постапката се изменат околностите врз кои е утврдена месната надлежност, судот што ја води постапката може предметот да му го отстапи на судот кој станал месно надлежен, ако е очигледно дека на тој начин ќе се олесни спроведувањето на постапката, или ако тоа е во интерес на лицата за кои судот води посебна грижа.

Пред отстапувањето на предметот, судот ќе побара мислење од центарот за социјална работа, ако овој орган учествувал во постапката.

Член 19

Месната надлежност во вонпарничната постапка може да се менува со спогодба, ако тоа е определено со овој или со друг закон.

Член 20

За дејствијата извршени во вонпарничната постапка се составува записник.

За помалку важните изјави од учесниците и известувањата што ги прибира судот, може да се стават забелешки на списокот.

Одделни дејствија во постапката можат да преземаат самостојниот судски советник, судскиот советник и стручниот соработник во судот, кога тоа е определено со овој или со друг закон.

Записникот за преземените дејствија го потпишуваат лицата кои ги преземаат дејствијата, учесниците во постапката, записничарот и лицата определени со овој закон, ако со овој закон поинаку не е определено.

Член 21

Во вонпарничната постапка судот одлучува со решение.

Решението мора да биде образложено, освен во случаите кога се засновува врз претходна согласност на учесниците.

Член 22

Против решението донесено во прв степен, дозволена е жалба до повисокиот суд.

Жалбата се поднесува во рок од 15 дена по приемот на решението, ако со овој или со друг закон поинаку не е определено.

Член 23

Жалбата го задржува извршувањето на решението, ако со овој закон поинаку не е определено.

Судот може да одлучи жалбата да не го задржува извршувањето, ако со одлагањето на извршувањето можат да настанат неотстранливи штетни последици.

Во случаите од ставот 2 на овој член, кога треба да се заштитат правата на малолетни лица или на лица што не се во состојба сами да се грижат за своите права, судот по службена должност, а во други случаи по предлог од учесникот, ќе одреди да се положи обезбедување во пари. Кога тоа во случајот го бараат посебни околности, обезбедувањето може да се определи и во друг вид, согласно со закон.

Член 24

Првостепениот суд, по повод жалбата, може да го преиначи или отповика своето решение, ако со тоа не се засегаат правата на другите лица на кои се однесува решението.

Ако првостепениот суд најде дека не може да го преиначи или отповика своето решение, жалбата, заедно со списите, ќе ги достави на решавање до второстепениот суд, без оглед дали жалбата е поднесена во законскиот рок.

Член 25

Второстепениот суд решава по жалбите што се поднесени навремено, а по ненавремена жалба може да решава, ако со тоа не се засегаат правата на други лица, кои се засновани врз обжаленото решение.

Член 26

Ако решението на судот зависи од претходно прашање дали постои некое право или правен однос, а за тоа прашање не е донесена одлука од надлежен суд или од друг надлежен орган, судот може во вонпарнична постапка сам да го реши тоа прашање, ако со овој или со друг закон поинаку не е определено.

Решението на судот по претходното прашање има правно дејство само во вонпарничната постапка во која е решено тоа прашање.

Член 27

Ако меѓу учесниците се спорни факти од кои зависи постоењето на некое право или правен однос, судот со решение ќе ги упати учесниците во определен рок, не подолг од 30 дена од денот на доставувањето на решението да поведат парнична, односно управна постапка за утврдување на тоа право или правен однос.

Ако учесниците во определениот рок од ставот 1 на овој член не постапат според решението на судот, постапката ќе продолжи.

Ако учесниците до завршувањето на постапката не поднесат доказ дека повеле парнична, односно управна постапка, судот ќе ја доврши постапката без оглед на барањето за кое учесниците биле упатени да поведат парнична, односно управна постапка.

Судот ќе го упати да поведе парнична, односно управна постапка, оној учесник чие право го смета помалку веројатно, ако со овој или со друг закон поинаку не е определено.

Член 28

Ако учесникот поведе парнична, односно управна постапка во определениот рок од членот 27 став 1 на овој закон, прекилот на постапката трае додека парничната, односно управната постапка правосилно не заврши.

Член 29

Правосилното решение донесено во вонпарнична постапка ги обврзува сите лица што учествувале во постапката во која решението е донесено, ако со овој или со друг закон не им е обезбедено право да поведат парнична постапка.

Член 30

Ако учесник кој не е државен орган предложи изведување на доказ, е должен по налог на судот, претходно да положи износ потребен за намирување на трошоците за изведување на доказот, ако со овој или со друг закон поинаку не е определено.

Член 31

Ако изведувањето на доказ е наредено по службена должност, судот ќе определи кој од учесниците е должен претходно да го положи износот за намирување на трошоците за изведување на доказот. Судот ќе го определи и делот за секој учесник посебно, како и рокот во кој износот мора да се положи.

Ако во определениот рок учесниците не ги положат определените износи од судот, трошоците претходно ќе се намират од средствата на судот.

Член 32

Трошоците на постапката паѓаат на товар на учесникот во чиј интерес е поведена постапката, ако со овој или со друг закон поинаку не е определено.

Член 33

Ако со овој закон поинаку не е определено, во вонпарничната постапка сообразно ќе се применуваат одредбите од Законот за парничната постапка.

По предлогот за повторување на постапката претходно ќе се постапи како по ненавремено поднесена жалба, ако постојат услови предвидени во членот 24 од овој закон, второстепениот суд да одлучи и за основаноста на ненавремено поднесената жалба. Доколку второстепениот суд најде дека тие услови не постојат ќе го врати предметот на првостепениот суд заради постапување по предлогот за повторување на постапката.

Против решението со кое постапката правосилно е завршена, предлог за повторување на постапката не може да се поднесе ако на учесникот со овој или со друг закон му е признато право своето барање за кое со решението е одлучено да го остварува во парнична, односно во управна постапка.

ВТОР ДЕЛ ПОСЕБНИ ПОСТАПКИ

I. УРЕДУВАЊЕ НА ЛИЧНИ СОСТОЈБИ

Глава I

ОДЗЕМАЊЕ НА ДЕЛОВНА СПОСОБНОСТ И ВРАЌАЊЕ НА ДЕЛОВНАТА СПОСОБНОСТ

Член 34

Во постапката за одземање на деловната способност судот одлучува за делумно или целосно одземање на деловната способност на лице кое, поради душевно заболување, слабоумност, употреба на алкохол или други нервни отрови, наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори, не е во состојба да се грижи за себеси и за заштита на своите права и интереси.

Кога ќе престанат причините поради кои на лицето му е одземена деловната способност, судот одлучува за делумно или целосно враќање на деловната способност на тоа лице.

Член 35

За одземање на деловна способност на лице државјанин на Република Македонија, надлежен е судот на чиешто подрачје лицето име живеалиште, односно престојувалиште.

Ако лицето од ставот 1 на овој член нема живеалиште, односно престојувалиште во Република Македонија, надлежен е судот на чие подрачје тоа лице имало последно живеалиште, односно престојувалиште.

Член 36

Постапката за целосно или делумно одземање на деловна способност судот поведува по службена должност или по предлог од брачниот другар, дете, внук, родител, дедо, баба, брат, сестра и секој друг кој со тоа лице живее во трајна заедница, како и по предлог од надлежниот центар за социјална работа.

Член 37

Во предлогот за одземање на деловна способност треба да се наведат фактите од кои произлегува дека постојат услови за одземање на деловната способност на лицето и доказите со кои се потврдуваат тие факти.

Член 38

Постапката за одземање на деловна способност е итна. 3

Член 39

За поведување на постапката за одземање на деловна способност се известува центарот за социјална работа, ако постапката не е поведена по негов предлог.

Член 40

Во итни и оправдани случаи судот може во текот на постапката на лицето спрема кое се води постапката да му назначи привремен застапник.

Пред да назначи привремен застапник, судот ќе го сослуша лицето ако тоа е можно.

За назначувањето на привремен застапник судот без одлагање го известува центарот за социјална работа.

Привремениот застапник ќе биде разрешен од должност ако предлогот за одземање на деловна способност е правосилно одбиен, или постапката е запрена, односно кога ќе престанат причините поради кои бил назначен, како и кога центарот за социјална работа ќе назначи привремен старател.

Член 41

Ако лицето спрема кое е поведена постапка за одземање на деловна способност има недвижен имот, тоа се прибележува (се става прибелешка) во јавните книги во кои се запишуваат правата врз недвижностите.

Судот без одлагање (веднаш) ќе го извести органот што ги води јавните книги за евиденција на недвижностите за да стави прибелешка дека е поведена постапката.

Член 42

На рочиштето се повикуваат предлагачот и привремениот застапник, односно старателот.

Член 43

Судот ќе го испита лицето спрема кое се води постапка за одземање на деловна способност за сите факти суштествени за донесување на решение, ако тоа е можно и ако не влијае штетно врз неговото здравје.

Член 44

Судот е должен да ги сослуша и лицата кои можат да дадат податоци за животот и поведението на лицето спрема кое се води постапката, а по потреба за тие факти може да прибави податоци и од органот или организацијата која располага со нив.

Член 45

Судот е должен да определи лицето спрема кое е поведена постапката за одземање на деловна способност да биде прегледано од најмалку двајца лекари, од кои еден од нив мора да биде специјалист за нервни и душевни болести.

Прегледот се врши во присуство на судијата, освен кога прегледот се врши во стационарна здравствена установа.

Прегледот извршен без присуство на судија претставува суштествена повреда на одредбите на Законот за вонпарничната постапка.

Член 46

Судот може да нареди лицето спрема кое е поведена постапката за одземање на деловна способност, навремено, но најдолго до три месеца, да биде задржано во јавна здравствена установа за душевни болести, ако тоа е неопходно за утврдување на неговата душевна состојба, освен во случаите кога поради таквото задржување би настанале штетни последици по неговото здравје.

Член 47

Против решението за задржување во јавна здравствена установа за душевни болести, во рок од три дена по приемот на решението, можат да изјават жалба предлагачот, лицето спрема кое е поведена постапката и неговиот привремен застапник, односно старател.

Жалбата не го задржува извршувањето.

По жалбата повисокиот суд е должен да донесе решение во рок од три дена.

Член 48

По спроведувањето на постапката, судот одлучува дали на лицето спрема кое се води постапката ќе му ја одземе целосно или делумно деловната способност.

Лицето на кое делумно му е одземена деловната способност се изедначува со малолетно лице кое има наполнето 15 години живот.

Член 49

По престанокот на причините поради кои на лицето му е одземена деловната способност судот ќе донесе решение со кое ќе му ја врати деловната способност целосно или делумно.

Член 50

Судот може да го одложи донесувањето на решението за делумно одземање на деловната способност поради употреба на алкохол или на други нервни отрови, наркотични дроги, психотропни супстанции и прекуртори, ако со основ може да се очекува дека лицето, спрема кое е поведена постапка за одземање на деловната

способност, ќе се воздржи од употреба на алкохол или од други нервни отрови, наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори, особено ако лицето се подложило на лекување во соодветна здравствена организација.

Во текот на постапката судот може да му укаже на лицето спрема кое е поведена постапката на можноста да го одложи донесувањето на решението за одземање на деловна способност, ако тоа лице доброволно се подлежи на лекување во соодветна јавна здравствена установа.

Судот може да го одложи донесувањето на решението за одземање на деловна способност за време од шест до 12 месеца, а решението ќе го отповика ако лицето го прекине лекувањето или на друг начин го спречи лекувањето, како и ако е отпуштено од здравствената организација поради нарушување на редот.

Член 51

Ако по донесувањето на решението за целосно одземање на деловната способност се утврди дека состојбата на лицето на кое се однесува решението е поправена толку, што е доволно и делумно способно, судот може да го измени решението и да определи делумно одземање на деловната способност.

Член 52

Измена на решението за одземање на деловна способност судот врши по службена должност или по предлог од лицата, односно органот од членот 36 на овој закон, како и од лицето на кое му е одземена деловната способност и неговиот старател.

Член 53

Решението за одземање на деловната способност и за враќање на деловната способност и измена на решението за одземање на деловната способност, има правно дејство од денот кога решението му е доставено на лицето на кое се однесува, односно на неговиот застапник.

Судот може да го одложи дејството на решението до денот кога решението ќе стане правосилно.

Член 54

Правосилното решение за одземање на деловната способност, за враќање на деловна способност и за измена на решението за одземање на деловна способност, судот ќе го достави до надлежниот орган за водење на матичните книги на родените - заради запишување, до надлежниот орган за запишување во јавните книги во кои се запишуваат правата врз недвижностите, ако лицето на кое се однесува решението има недвижен имот и до центарот за социјална работа.

Член 55

Против решенијата од членовите 47, 50 и 51 на овој закон жалба може да изјави лицето на кое се однесува решението, старателот, предлагачот и центарот за социјална работа.

Член 56

Во постапката за одземање на деловната способност и за враќање на деловната способност е дозволена ревизија како вонреден правен лек.

Член 57

Трошоците на постапката за одземање на деловната способност паѓаат на товар на лицето на кое му е одземена деловната способност.

Ако постапката е водена по предлог од овластено лице, а предлогот е одбиен, трошоците паѓаат на товар на предлагачот.

Глава II

ЗАДРЖУВАЊЕ ВО ЈАВНА ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА ЗА ЛЕКУВАЊЕ НА ДУШЕВНИ БОЛЕСТИ

Член 58

Во постапката за задржување во јавна здравствена установа за лекување на душевни болести (во оваа глава здравствена организација), судот одлучува кога душевно болното лице треба да биде ограничено во слободата на движењето или контактирањето со надворешниот свет.

Постапката е итна.

Член 59

Кога здравствена организација ќе прими душевно болно лице без негова согласност или без одлука на судот, овластено лице на јавна здравствена установа е должно во рок од 48 часа да поднесе пријава до судот.

Кога јавната здравствена установа ќе прими лице со согласност, потврдена со негова писмена изјава пред овластено лице и пред двајца писмени полнолетни сведоци кои не се вработени во јавната здравствена установа и не се крвни роднини со лицето кое се прима, во права линија, во странична линија до четврти степен, по сватовство до втор степен, ни негов брачен другар, како ни лицето кое го донело во јавната здравствена установа и ако по приемот лицето биде ограничено во слободата на движењето или контактирањето со надворешниот свет, овластеното лице во рок од 48 часа е должно да поднесе пријава до судот.

Овластеното лице известувањето од ставовите 1 и 2 на овој член, го упатува до судот на чиешто подрачје се наоѓа јавната здравствена установа.

Член 60

Пријавата од членот 59 ставови 1 и 2 на овој закон содржи податоци за тоа кој го довел лицето во јавната здравствена установа, за природата и степенот на болеста и докази врз основа на кои установата заклучила за здравствената состојба на задржаното лице.

Член 61

Пријавата од членот 59 ставови 1 и 2 на овој закон не се поднесува ако лицето е задржано во јавната здравствена установа врз основа на решение донесено во постапка за лишување од деловна способност или во кривична постапка.

Член 62

Ако лицето кое по негова волја е примено во јавната здравствена установа ја отповика дадената согласност, а овластеното лице наоѓа дека неговото задржување е потребно, во рок од 24 часа тоа е должно да го известува судот.

Рокот за известување на судот тече од часот од кога е отповикана дадената согласност.

Член 63

Постапката за задржување во јавна здравствена установа се поведува по службена должност, кога судот ќе прими пријава или на друг начин ќе сознае дека некое лице е задржано во јавна здравствена установа без негова согласност.

Член 64

По поведување на постапката за задржување на лице во јавна здравствена установа ќе нареди задржаното лице да се прегледа. 4

Прегледот се врши според членот 45 на овој закон.

Член 65

Судот е должен да ги испита сите околности од значење за донесувањето на решение и да го сослуша лицето над кое се врши преглед, ако тоа е можно и ако тоа не влијае штетно врз неговото здравје.

Член 66

Судот, врз основа на резултатите од прегледот и спроведените дејствија, во рок од три дена ќе реши дали прегледаното лице ќе биде задржано во јавната здравствена установа или ќе биде отпуштено. За ова ќе се извести центарот за социјална работа.

Член 67

Кога судот ќе реши прегледаното лице да се задржи во јавната здравствена установа, истовремено ќе го определи и времето на задржување кое не може да биде подолго од една година.

Член 68

Ако јавната здравствена установа оцени дека задржаното лице треба да остане на лекување и по истекот на времето определено во решението на судот, е должна 30 дена пред истекот на тоа време од судот да побара продолжување на задржувањето.

Член 69

Решението за продолжување на времето за задржување судот го донесува врз основа на повторен преглед и сослушување на болното лице согласно со членовите 64 и 65 од овој закон.

Член 70

По предлог на лицето кое е задржано во јавна здравствена установа, неговиот старател или лицата, односно органот од членот 36 на овој закон, судот може да донесе решение за отпуштање и пред истекот на определеното време за задржување, ако најде дека здравствената состојба на задржаното лице е подобрена.

Пред донесувањето на решението, судот ќе побара извештај и мислење од јавната здравствена установа за здравствената состојба на задржаното лице.

Јавната здравствена установа е должна да му доставува на судот повремени извештаи за здравствената состојба на задржаното лице.

Член 71

Судот може, пред истекот на времето определено за задржување во јавна здравствена установа, а врз основа на мислењето на јавна здравствена установа, да донесе решение дека престанала потребата од натамошно задржување на лицето.

Член 72

Против решенијата од членовите 66, 70 и 71 на овој закон, жалба може да изјави лицето на кое се однесува решението и лицето, односно органот од членот 36 на овој закон, во рок од три дена од приемот на решението.

Второстепениот суд е должен решение по жалбата да донесе во рок од три дена.

Член 73

Трошоците за спроведувањето на оваа постапка паѓаат на товар на судот.

Глава III

ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ИСЧЕЗНАТО ЛИЦЕ ЗА УМРЕНО И ДОКАЖУВАЊЕ НА СМРТ

Член 74

Во постапката за прогласување на исчезнато лице за умрено и за докажување на смрт, судот го прогласува исчезнатото лице за умрено, односно утврдува смрт на лице за кое нема докази дека е умрено според условите предвидени со закон.

Член 75

За прогласување на исчезнат државјанин на Република Македонија за умрено лице е надлежен судот во Република Македонија, на чие подрачје тоа лице имало живеалиште во време на исчезнувањето.

Ако државјанинот на Република Македонија немал живеалиште во времето на исчезнувањето во Република Македонија или тоа не може да се утврди, месно надлежниот суд ќе го определи Врховниот суд на Република Македонија.

Член 76

По предлог за прогласување на исчезнато лице за умрено може да поднесе секое лице кое има правен интерес за тоа и јавниот обвинител. 5

Предлог од ставот 1 на овој член може да поднесе и јавниот правобранител, кога е во прашање имотен интерес на Републиката.

Член 77

Предлог за прогласување на исчезнато лице за умрено ги содржи фактите што се од значење за донесување на решение, а ако предлагач не е јавниот обвинител, во предлогот се наведува во што се состои интересот на предлагачот за прогласување на исчезнатото лице за умрено.

Член 78

Судот, по приемот на предлогот, оценува дали има потреба од сослушување на сведоци и прибавување на податоци и известувања.

Член 79

Ако судот утврди дека се исполнети условите за поведување на постапка според овој закон, ќе даде оглас во кој ќе се наведат суштествените околности на случајот и ќе се повика исчезнатото лице, како и секој друг што знае за неговиот живот, да се јави во судот во рок од три месеца од објавувањето на огласот во "Службен весник на Република Македонија", со укажување дека по истекот на тој рок исчезнатото лице ќе се прогласи за умрено.

Огласот се објавува во "Службен весник на Република Македонија" и на огласната табла во судот, а ќе се објави и во местото во кое исчезнатото лице имало свое последно живеалиште, односно престојувалиште. Судот може да определи огласот да се објави и преку други средства за јавно информирање, како и во странство.

По истекот на рокот определен во ставот 1 на овој член, ако исчезнатото лице не се јави, ќе се извести центарот за социјална работа за да определи старател на исчезнатото лице, како и јавниот обвинител.

Член 80

Постапката за прогласување на исчезнато лице за умрено ќе се запре, ако предлагачот го повлече предлогот или ако не го депонира потребниот износ на трошоците за објавување на огласот, освен ако предлогот го поднеле јавниот обвинител или јавниот правобранител.

Член 81

По истекот на рокот определен во огласот, судот ќе закаже рочиште на кое ќе ги сослуша предлагачот и старателот на исчезнатото лице и во зависност од резултатите на постапката, ќе го прогласи за умрено лицето:

- 1) за чиј живот во последните пет години немало никакви вести, а од чие раѓање поминале најмалку шеесет години;
- 2) за чиј живот во последните пет години немало никакви вести, а за кое може да се верува дека повеќе не е живо;
- 3) што исчезнало во бродолом, сообраќајна несреќа, пожар, поплава, земјотрес или во друга непосредна смртна опасност, а за чиј живот немало никакви вести најмалку шест месеца од денот кога престанала опасноста и
- 4) што исчезнало за време на воена состојба, а за чиј живот немало никакви вести една година од денот кога престанале непријателствата.

Роковите од ставот 1 точки 1 и 2 на овој член се сметаат од денот кога според последните вести исчезнатото лице несомнено било живо, а ако не може да се утврди точно тој ден, тие рокови почнуваат да течат со завршувањето на месецот, односно годината во која според последните вести исчезнатото лице било живо.

Член 82

Во решението, со кое исчезнатото лице се прогласува за умрено се означува денот, а по можност и часот, кој се смета како време на смртта на исчезнатото лице.

Како ден на смртта се смета денот кога, врз основа на изведените докази, може да се верува дека исчезнатото лице умрело, односно денот кој исчезнатото лице веројатно не го преживеало. Ако не може да се утврди тој ден, се смета дека смртта настапила првиот ден по истекот на роковите од членот 81 став 1 на овој закон.

Член 83

Ако исчезнатото лице прогласено за умрено лично се јави на судот, судот откако ќе го утврди неговиот идентитет, без натамошна постапка ќе го укине своето решение за прогласување на тоа лице за умрено.

Судот оваа постапка ќе ја спроведе и по предлог на органот и лицата од членот 76 на овој закон.

Член 84

Ако исчезнатото лице прогласено за умрено е живо или умрело во друг ден, а не во оној ден утврден во судското решение, судот, по предлог на секое лице кое има правен интерес, јавниот обвинител или јавниот правобранител, по спроведувањето на постапката, ќе го укине, односно ќе го преиначи своето решение за прогласување на исчезнатото лице за умрено.

Член 85

За поведување на постапката за отповикување или преиначување на решението за прогласување на исчезнатото лице за умрено веднаш ќе се извести судот надлежен за расправање на оставината на тоа лице. Судот ќе ја запре постапката за расправање на оставината, ако постапката е во тек, а ако оставината е правосилно расправена, ќе нареди да се изврши прибелешка во јавните книги во кои се запишуваат правата на недвижности дека е поведена постапка за укинување, односно преиначување на решението за прогласување на исчезнатото лице за умрено.

Ако судот, врз основа на изведените докази, утврди дека нема место за укинување ниту за преиначување на решението за прогласување на исчезнато лице за умрено, за тоа ќе го извести надлежниот суд за расправање на оставината, односно надлежниот суд заради бришење на прибелешката во јавните книги.

Член 86

Против решението со кое исчезнатото лице е прогласено за умрено и против решението со кое тоа решение е преиначено, односно укинато, како и против решението со кое барањето е одбиено или постапката е запрена, жалба може да изјави предлагачот, старателот на лицето за кое се води постапката, јавниот обвинител или јавниот правобранител.

Член 87

Правосилното решение за прогласување на исчезнато лице за умрено, односно правосилното решение за преиначување или укинување на решението за прогласување на исчезнатото лице за умрено, судот ќе го достави до надлежниот матичар за запишување во матичната книга на умрените и на судот надлежен за расправање на оставината на исчезнатото лице, а решението за укинување и на центарот за социјална работа.

Член 88

Ако смртта на некое лице не може да се докаже со исправа предвидена во Законот за матичните книги секое лице кое има правен интерес и јавниот обвинител, како и јавниот правобранител, можат да му предложат на судот да се изведат докази за смртта и да донесе решение за докажување на смртта на тоа лице.

Член 89

Во постапката за докажување на смртта сообразно ќе се применуваат одредбите од членовите 76 до 86 на овој закон, со тоа што предлогот за поведување на постапка може да се поднесе веднаш по смртта на лицето чија смрт се докажува, а огласниот рок не може да биде пократок од 15 дена, ниту подолг од 30 дена.

Член 90

Во решението за докажување на смртта на некое лице, ќе се наведе денот кој е докажан како ден на смртта на тоа лице, а ако тоа не е можно, ќе се наведе денот кој лицето не го преживеало.

Член 91

Правосилното решение со кое се докажува смртта на некое лице се доставува до надлежниот матичар заради упис во матичните книги на умрените.

Член 92

Смртта на странски државјанин може да се докажува ако во предлогот се тврди дека умрел на територијата на Република Македонија.

Не може да се води постапка за прогласување на исчезнат странски државјанин за умрен.

II. УРЕДУВАЊЕ НА СЕМЕЈНИ ОДНОСИ

Глава IV

ДАВАЊЕ ДОЗВОЛА ЗА СКЛУЧУВАЊЕ НА БРАК

Член 93

Во постапката за склучување на брак судот одлучува за давање дозвола за склучување на брак меѓу одредени лица кога со закон се пропишани услови дека полноважен брак меѓу нив може да се склучи само врз основа на дозвола на судот.

Член 94

За давање дозвола за склучување на брак на малолетно лице кое наполнило 16 години е надлежен судот на чиешто подрачје тоа лице имало живеалиште, односно престојувалиште.

Член 95

Предлог за давање дозвола за склучување на брак поднесува малолетното лице.

Член 96

Ако двете лица кои сакаат да склучат брак се малолетни, поднесуваат заеднички предлог да им се дозволи склучување на брак до судот месно надлежен за еден од нив.

Член 97

Предлогот содржи лични податоци за малолетното лице, за неговите родители, односно за старателот и за лицето со кое сака да склучи брак, како и докази за околностите дека тоа лице достигнало телесна и душевна зрелост потребна за вршење на правата и должностите што настануваат во бракот.

Член 98

Судот е должен да ги испита сите суштествени околности за одлучување, а особено да утврди дали малолетното лице ја достигнало телесната и душевната зрелост за вршење на правата и должностите што настануваат во бракот и дали слободно и смислено донело одлука да склучи брак.

Судот е должен да ги испита и личните својства, имотната состојба и другите суштествени околности кои се однесуваат на лицето со кое малолетникот сака да склучи брак.

За испитување, односно утврдување на околностите од ставовите 1 и 2 на овој член, судот ќе го сослуша малолетникот, неговите родители, односно старателот, лицето со кое малолетникот сака да склучи брак, по претходно прибавено мислење од здравствена установа и стручна помош од центарот за социјална работа.

Сослушувањето на малолетникот се врши посебно без присуство на другите учесници во постапката.

Член 99

Во решението со кое на малолетното лице му се дозволува склучување на брак, се наведува со кое лице му се дозволува да склучи брак, како и тоа дека бракот може да се склучи по правосилноста на решението.

Во образложението на решението со кое се дава дозвола за склучување на брак, судот ги наведува фактите и околностите врз основа на кои заклучил дека постои потребна телесна и душевна зрелост на малолетникот потребна за вршење на правата и должностите што настануваат во бракот.

Член 100

Решението со кое се дозволува склучување на брак му се доставува на малолетното лице, на неговите родители, односно старателот и центарот за социјална работа, а решението со кое се одбива барањето се доставува само на малолетното лице.

Член 101

Против решението на судот со кое се дозволува склучување на брак, жалба можат да изјават родителите, односно старателот на малолетното лице и центарот за социјална работа, а против решението со кое се одбива барањето жалба може да изјави само малолетното лице.

Член 102

Во постапката за давање дозвола за склучување на брак меѓу лица кои се роднини, соодветно се применуваат одредбите од членовите 94, 96 и 99 на овој закон.

Член 103

Предлогот за давање дозвола за склучување на брак меѓу роднини се поднесува заеднички до судот месно надлежен за еден од нив.

Член 104

Судот е должен да ги испита сите околности и да утврди дали постојат оправдани причини за склучување на брак.

Ако подносителите на предлогот, или еден од нив е малолетно лице, судот ќе постапи согласно со членот 98 на овој закон.

Член 105

Против решението со кое се одбива или се дозволува склучување на брак меѓу роднини, жалба можат да изјават само подносителите на предлогот. Ако подносителот на предлогот или еден од нив е малолетно лице, се применуваат одредбите од членовите 100 и 101 на овој закон.

Глава V

ОДЗЕМАЊЕ НА ВРШЕЊЕ НА РОДИТЕЛСКИ ПРАВА, ОПРЕДЕЛУВАЊЕ РОДИТЕЛИТЕ ДА ИМААТ ПОЛОЖБА НА СТАРАТЕЛ И ВРАЌАЊЕ НА РОДИТЕЛСКИТЕ ПРАВА

Член 106

Во постапката за одземање на вршење на родителски права и враќање на родителските права, судот утврдува дали постојат причини на родителот да му биде одземено вршењето на родителските права или да има положба на старател, односно да му биде вратено вршењето на родителските права.

Под одземање на вршење на родителски права во смисла на одредбите на оваа глава, се подразбира и определувањето родителот да има положба на старател.

Член 107

За одземање на вршење на родителски права и за враќање на родителските права надлежен е судот на чие подрачје лицето спрема кое се поведува постапката има живеалиште, односно престојувалиште или судот на чие подрачје детето има живеалиште, односно престојувалиште.

Во случаите од ставот 1 на овој член постапката ја довршува судот кој прв повел постапка.

Член 108

Постапката за одземање на вршењето на родителските права и за враќање на родителските права се поведува по предлог од другиот родител и центарот за социјални работи, а постапката за враќање на родителските права и по предлог од родителот на кој му е одземено вршењето на тие права.

Ако малолетникот е сопственик на недвижен имот, поведувањето на постапката се прибележува во јавната книга.

Член 109

Во постапката за одземање на вршење на родителските права и за враќање на родителските права, судот ќе го сослуша предлагачот, родителот спрема кого се води постапката ако тоа е можно, родителот спрема кого не се води постапка ако не е предлагач и други лица кои можат да дадат потребни известувања.

Ако предлогот за враќање на родителските права не е поднесен од центарот за социјална работа, судот ќе побара мислење и од него.

Член 110

Против решението донесено во постапката за одземање на вршење на родителски права и за враќање на родителските права, жалба можат да изјават родителот на кого се однесува решението, другиот родител и центарот за социјална работа, ако по нивен предлог е поведена постапката.

Член 111

Правосилното решение за одземање на вршењето на родителски права и враќање на родителските права судот ќе му го достави на надлежниот матичар заради запишување во матичната книга на родените.

Глава VI

ПРОДОЛЖУВАЊЕ НА РОДИТЕЛСКИТЕ ПРАВА И ДОЛЖНОСТИТЕ ПО ПОЛНОЛЕТСТВОТО

Член 112

Во постапката за продолжување на вршење на родителското право и должност по полнолетството, судот одлучува за продолжување на ова право и должност ако детето и по полнолетството поради пречки во психичкиот развој не е способно само да се грижи за себе и за заштита на своите права и интереси.

Постапката за продолжување на родителското право и должност по полнолетството се поведува и довршува пред полнолетството на детето.

Постапката за продолжување на родителското право и должност по полнолетството е итна.

Член 113

За продолжување на родителското право и должност по полнолетството надлежен е судот на чие подрачје родителот има живеалиште, односно престојувалиште и судот на чие подрачје детето има живеалиште, односно престојувалиште.

Во случаите од ставот 1 на овој член, постапката ја довршува судот кој прв ја повел постапката.

Член 114

Предлог за продолжување на родителското право и должност по полнолетството можат да поднесат родителите на детето или центарот за социјална работа.

Член 115

Судот е должен да утврди дали постојат пречки во психичкиот развој поради кои детето и по полнолетството не е способно само да се грижи за својата личност, права и интереси.

За утврдување на околностите од ставот 1 на овој член, судот ќе го сослуша малолетникот, ако тоа е можно и ако тоа е штетно по неговото здравје, неговите родители, центарот за социјална работа и ќе прибави мислење од лекар-специјалист за психичката состојба на малолетникот. б

Член 116

Против решението за продолжување на родителското право и должност по полнолетството, жалба можат да изјават родителите на детето или центарот за социјална работа во рок од осум дена од денот на доставувањето на решението.

Жалбата не го задржува извршувањето.

Одлука по жалбата, второстепениот суд е должен да ја донесе во рок од осум дена.

Член 117

Правосилното решение за продолжување на родителското право и должност по полнолетството му се доставува на надлежниот орган за водење на матичната книга на родените заради запишување, како и на надлежниот орган за прибелешка во јавните книги во кои се запишуваат правата на недвижностите ако лицето над кое е продолжено родителското право има недвижен имот.

Член 118

Во постапката за престанок на вршењето на родителското право и должност и по полнолетството соодветно се применуваат одредбите од членовите 113 и 115 до 117 на овој закон.

Постапката за престанок на родителското право и должност по полнолетство се поведува по предлог од детето, родителите на детето и од центарот за социјална работа.

Член 119

Трошоците на постапката за продолжување и престанок на родителското право и должност по полнолетството паѓаат на товар на предлагачот.

III. УРЕДУВАЊЕ НА ИМОТНИ ОДНОСИ

Глава VII

РАСПРАВАЊЕ НА ОСТАВИНА

Член 120

Во постапката за расправање на оставина судот ги утврдува наследниците на умрениот, имотот кој ја сочинува неговата оставина и правата од оставината што им припаѓаат на наследниците, легатарите и на други лица.

Член 121

Постапката за расправање на оставина се поведува по службена должност, веднаш штом судот ќе дознае за смртта на лицето или дека лицето е прогласено за умрено.

Член 122

Изведувањето на докази и земање на изјава за откажување од наследство го врши судија со записничар.

Другите изјави и предлози од учесниците можат да ги земаат на записник и стручни соработници, со записничар.

Записникот ги потпишуваат учесниците кои присуствувале на дејствијата во постапката, судијата, односно стручниот соработник и записничарот.

Член 123

Во случаите кога со решение се определени мерки за обезбедување на оставината, а поради одлагање постои опасност извршувањето на тие мерки да се осуети, судот може да одлучи жалбата да не го задржува извршувањето на решението.

Член 124

Секој учесник во постапката за расправање на оставина ги поднесува трошоците што ги имал во текот или по повод постапката.

Ако имало заеднички трошоци, судот ќе определи во кој сразмер учесниците ќе ги поднесуваат трошоците.

По предлог од учесникот, судот може да одлучи другиот учесник да му ги надомести трошоците, ако тие трошоци се предизвикани со очигледно несовесно постапување.

Член 125

Учесниците во постапката за расправање на оставина се: наследниците и легатарите и другите лица кои остваруваат некое право на оставината.

НАДЛЕЖНОСТ

Член 126

За расправање на оставина на државјанин на Република Македонија во однос на неговиот имот кој се наоѓа во Република Македонија исклучително е надлежен суд на Република Македонија, односно нотар како повереник на судот.

Судот ќе му го довери на нотарот спроведувањето на оставинската постапка и ќе му го достави оставинскиот предмет со сите списи, во рок од осум дена од денот кога предметот ќе биде заведен.

Кога нотар спроведува дејствија во оставинската постапка како повереник на судот, овластен е да ги презема сите дејствија во постапката и да ги донесе сите одлуки, освен оние за кои со овој закон поинаку е пропишано.

Суд на Република Македонија исклучително е надлежен за расправање на оставина на државјанин на Република Македонија во однос на неговиот движен имот што се наоѓа во странство, а во однос на неговиот недвижен имот кој се наоѓа во странство ќе биде надлежен само ако според законите на државата во која се наоѓа имотот не е надлежен странски орган.

Член 127

Против решението на нотарот кој постапува како повереник на судот, дозволен е приговор во рок од осум дена од денот на доставувањето на решението на учесниците.

Приговорот се доставува до нотарот кој е должен без одлагање, но најдоцна во рок од три дена, заедно со списите да го достави до надлежниот основен суд кој му го доверил постапувањето по оставинскиот предмет.

По приговорот одлучува судија поединец.

Член 128

Ненавремениот, нецелосниот или недозволените приговор, судот ќе го отфрли.

Одлучувајќи по приговорот против решението кое го донел нотарот, судот може во целост или делумно решението да го потврди или да го укине.

Кога судот решението делумно ќе го укине или делумно ќе го потврди, самиот ќе одлучи за укинатиот дел на решението.

Против решението на судот со кое решението на нотарот во целост или делумно е укинато, дозволена е жалба во рок од осум дена од доставувањето на првостепеното решение.

Решението по приговорот им се доставува на учесниците и на нотарот.

Врз решението на нотарот против кое е изјавен приговор, а судот го отфрлил, клаузулата за правосилност ја става судот што одлучувал по приговорот.

Решението на нотарот против кое не е изјавен приговор е правосилно. Клаузулата за правосилност на ова решение ја става нотарот.

Грешките во имињата и броевите, како и други очигледни грешки во пишувањето и сметањето, ќе ги исправи оној што го донел решението.

Исправките ќе се извршат со посебно решение, а на учесниците ќе им се достави посебно решение.

Член 129

За расправање на оставина месно е надлежен судот на чие подрачје оставителот во времето на смртта имал постојано живеалиште, односно престојувалиште (оставински суд).

Ако оставителот во времето на смртта немал живеалиште или престојувалиште во Република Македонија, за расправање на оставината месно е надлежен судот на чие подрачје оставителот има оставина, а неговите наследници поднесле барање за поведување на оставинска постапка.

Ако ниту еден дел од оставината не се наоѓа во Република Македонија, месно надлежниот суд ќе го определи Врховниот суд на Република Македонија.

Член 130

Судот на чие подрачје умрел оставителот, односно судот на чие што подрачје се наоѓала оставината на оставителот, може да определи привремени мерки за обезбедување на оставината.

Глава VIII

НОТАРИ КАКО ПОВЕРЕНИЦИ НА СУДОТ

Член 131

Претседателот на основниот суд е овластен согласно со одредбите на овој закон, оставинските предмети да ги довери на постапување на нотарите со седиште на подрачјето на надлежниот основен суд.

Член 132

Нотарите, како судски повереници, преземаат дејствија и донесуваат одлуки во оставинската постапка согласно со одредбите на овој закон.

Судот може од некои важни причини, како што се: неможност за постапување на нотарот поради болест или други причини, поради очигледно занемарување на службените дејствија, како и поради други причини според оценка на судот, да го одземе од нотарот натамошното спроведување на оставинската постапка, и постапката сам да ја спроведе или да му ја довери на друг нотар.

Против одлуката на судот од ставовите 1 и 2 на овој член не е дозволена жалба.

Член 133

Нотарот доверените работи во оставинската постапка ги врши согласно со одредбите на овој закон.

Во постапката што се води пред нотарот, учесникот може да биде застапуван според одредбите кои се применуваат за застапување во парничната постапка.

Член 134

Во случаите од членовите 160, 161 и 162 на овој закон, нотарот ќе му ги врати на судот списите на натамошно постапување.

Во случаите од членовите 138, 139 и 142 на Законот за наследување, нотарот може да донесе одлука само со согласност на сите учесници. Во спротивно списите ќе му ги врати на судот.

По правосилното решение со кое постапката е завршена, односно по повод изјавениот приговор, како и во другите случаи кога според одредбите на овој закон ги враќа списите на судот, нотарот ќе му ги врати списите на надлежниот суд, а во нотарскиот спис ќе задржи препис на списите.

Член 135

Судот, постапувањето по оставинските предмети ќе им го довери на нотарите според службените подрачја на нотарите утврдени со Законот за нотаријат.

Кога на подрачјето на судот има повеќе нотари, предметите ќе им се доделуваат рамномерно според азбучен редослед на презимињата на нотарите.

Член 136

Ако со овој закон поинаку не е определено, за работата на нотарот како повереник на судот важат прописите како за судовите.

За причините за изземање на нотарот одлучува судот што му ја доверил работата.

Член 137

Поканите и другите исправи кои ги составува нотарот како повереник на судот, нотарот ги доставува на учесникот согласно со одредбите за доставување од Законот за парнична постапка.

Член 138

Нотарот не може, освен од исклучително оправдани причини да ја одбие доверената работа.

За оправданоста на причините од ставот 1 на овој член, одлучува судот што му ја доверил работата.

Надзор над работата на нотарот како судски повереник, врши судот што му ја доверил работата.

Ако нотарот ја одбие доверената работа или ако судот му ја одземе доверената работа, судот ќе му нареди на нотарот да ги предаде списите.

Судот може со глоба да го казни нотарот кој ќе одбие да го изврши налогот на судот или кој ќе одбие да ги предаде списите од доверената работа. Во однос на глобата се применуваат одредбите од Законот за извршување.

Против решението за казна, допуштена е жалба до второстепениот суд, во рок од осум дена од приемот на решението.

Против решението на второстепениот суд не се допуштени вонредни правни лекови.

Член 139

Во случај на престанок на работата на нотар или промена на службеното седиште на нотар на кој судот му доверил спроведување на оставинска постапка, ќе се постапи според одредбите на Законот за нотаријат, кои се однесуваат на постапката со нотарските списи по упразнување на нотарското место.

Член 140

Наградата и трошоците на нотарот како повереник на судот во спроведување на оставинската постапка се определува така што една награда се однесува на сите преземани дејствија во една оставинска постапка.

Со Правилникот за нотарската тарифа ќе се определи наградата на нотарот за спроведување на оставинската постапка. Со овој правилник ќе се пропише за кои дејствија нотарот има право на посебна награда (попис на оставината и слично).

Кога во оставинската постапка нотарот постапува како повереник на судот, не се плаќа нотарска такса.

Член 141

Судот ќе им ги довери на нотарите оставинските предмети во кои до денот на влегувањето во сила на овој закон не преземал ниту едно дејствие.

СМРТОВНИЦА

Член 142

Кога некое лице ќе умре или е прогласено за умрено, матичарот надлежен да изврши упис на смртта во матичните книги на умрените е должен, во рок од 30 дена од денот на смртта, да му достави смртовница на оставинскиот суд.

Ако матичарот не може да ги прибави сите податоци за составување на смртовницата, ќе му достави на судот смртовница само со податоците со кои располага и ќе ги изнесе причините поради кои не може да ја достави смртовницата, наведувајќи и податоци кои би можеле да му послужат на судот за пронаоѓање на наследниците и имотот на умрениот.

Ако некое лице умрело надвор од подрачјето на општината во која имало живеалиште, односно престојувалиште, матичарот ќе му достави на оставинскиот суд само извод од матичната книга на умрените, како и податоци со кои располага, а кои можат да послужат за составување на смртовница. 7

Член 143

Ако на оставинскиот суд му е доставена нецелосна смртовница или само извод од матичната книга на умрените, судот може да состави смртовница или составувањето на смртовницата да му го довери на надлежниот матичар.

Судот може, кога тоа е целосообразно, сам да состави смртовница и надвор од случајот од ставот 1 на овој член, ако со изводот на матичната книга на умрените или со други јавни исправи е докажана смртта на некое лице или неговото прогласување за умрено. 8

Член 144

Смртовница се составува секогаш кога некое лице ќе умре или е прогласено за умрено, без оглед дали има или нема имот.

Смртовницата се составува врз основа на податоците добиени од роднините на умрениот, од лицата со кои умрениот живеел, како и од други лица кои можат да дадат податоци што се внесуваат во смртовницата.

Член 145

Смртовницата ги содржи следниве податоци:

- 1) име, татково име и презиме, на умрениот, а за умрените женски лица и моминското презиме, занимање на умрениот, датум на неговото раѓање, државјанство и ЕМБГ;
- 2) ден, месец и година, а по можност и часот на смртта и местото на смртта;
- 3) место во кое умрениот имал живеалиште, односно престојувалиште;
- 4) име и презиме, датум на раѓање, занимање, живеалиште, односно престојувалиште на брачниот другар на умрениот и на неговите деца;
- 5) име и презиме, датум на раѓање и живеалиште, односно престојувалиште на други роднини и лица кои би можеле да бидат повикани на наследство врз основа на закон, како и на лицата кои се повикани на наследство врз основа на тестамент и
- 6) приближна вредност на недвижниот и подвижниот имот на умрениот.

Во смртовницата, по можност, се внесуваат податоци и за местото каде што се наоѓа имотот што го оставил умрениот, дали има имот за чие држење, чување и пријавување постојат посебни прописи, дали има готови пари, хартии од вредност, скапоцености, штедни книшки или други важни исправи, дали умрениот оставил долгови и колку, дали оставил писмен тестамент или договор за доживотна издршка или спогодба за отстапување и распределба на имотот за време на животот и каде тие се наоѓаат, а ако умрениот направил устен тестамент, тогаш и името и презимето, занимањето и престојувалиштето на сведоците пред кои е направен тој тестамент.

Во смртовницата посебно се назначува дали се очекува раѓање на дете на умрениот, како и тоа дали неговите деца или брачниот другар имаат старател.

Ако пред оставителот умрел неговиот брачен другар, неговото дете, или друго лице кое би било повикано на наследство, во смртовницата ќе се назначи местото и датумот на нивната смрт.

ПОПИС И ПРОЦЕНА НА ОСТАВИНАТА

Член 146

Попис и процена на имотот се врши по одлука на оставинскиот суд, кога не се знае за наследниците или за нивното престојувалиште, кога наследниците се лица кои поради малолетство, душевна болест или други околности се неспособни, или се неспособни целосно сами да се грижат за своите работи, кога оставината треба да се предаде на Република Македонија, како и во други оправдани случаи.

Попис и процена се врши и кога тоа го бараат наследниците, легатарите или доверителите на умрениот.

Попис и процена ќе се изврши и без одлука на судот при составување на смртовницата, по барање на некои од наследниците или легатарите.

Член 147

Пописот го опфаќа: сиот имот на умрениот што го имал во посед во моментот на неговата смрт, имотот што му припаѓал на умрениот, а се наоѓа кај друго лице, при што се назначува кој имот кај кого се наоѓа и по кој основ, како и имотот што во моментот на смртта го имал умрениот и за кој се тврди дека е негова сопственост.

Во пописот се забележуваат побарувањата и долговите на умрениот, а посебно неплатените даноци и други давачки.

Член 148

Подвижните предмети се опишуваат според видот, родот, бројот, мерата и тежината или поединечно.

Недвижностите се опишуваат поединечно со назначување на местото каде се наоѓаат, културата на земјиштето, податоците од јавните книги во кои се запишуваат правата врз недвижностите и другите катастарски податоци.

Член 149

Со пописот на имотот истовремено се врши и процена, при што одделно се назначува вредноста на одделни недвижни и движни предмети кои влегуваат во оставината.

Член 150

Пописот и процената од членот 146 став 1 на овој закон, ги врши по одлука на судот, службеник на судот или нотар.

Пописот и процената од членот 146 ставови 2 и 3 на овој закон ги врши нотар.

Пописот и процената се вршат во присуство на двајца полнолетни граѓани, а кога е потребно и со учество на вешти лица.

На пописот и процената може да присуствува секое заинтересирано лице.

Член 151

Ако пописот и процената ги врши нотар, податоците од извршениот попис и процена нотарот ги доставува на оставинскиот суд.

Член 152

Кога во оставината ќе се пронајдат предмети за чие држење, чување или пријавување постојат посебни прописи, по извршениот попис со нив ќе се постапи според тие прописи.

ПРИВРЕМЕНИ МЕРКИ ЗА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ОСТАВИНАТА

Член 153

Ако се утврди дека ниту еден од присутните наследници не е способен да управува со имотот, а нема законски застапник, или ако наследниците се непознати или се отсутни, како и кога други околности наложуваат посебна претпазливост, надлежниот орган на управата во итни случаи имотот или дел од него ќе го предаде на чување на доверливо лице, за што веднаш ќе го извести судот на чие подрачје се наоѓа тој имот. Судот може оваа мерка на органот на управата да ја измени или да ја укине.

Готовите пари, хартиите од вредност, скапоценостите, штедните книшки и важните исправи, веднаш се предаваат на чување на судот на чие подрачје се наоѓа тој имот.

За преземените привремени мерки за обезбедување на оставината, судот го известува оставинскиот суд.

Член 154

Ако се оцени дека според овој закон е потребно поставување на привремен старател на оставината, старателот ќе го постави оставинскиот суд.

Пред поставувањето на привремениот старател, судот ќе побара мислење за личноста на старателот од лицата кои се повикани на наследство.

ПОСТАПКА СО ТЕСТАМЕНТ

Член 155

Тестаментот што го оставил умрениот му се доставува на судот за прогласување.

Член 156

Судот на кого му е предаден или кај кого се чува тестаментот, кога ќе утврди дека неговиот составувач е умрен или прогласен за умрен, е должен да го отвори тестаментот, без да го повреди печатот, да го прочита и за тоа да состави записник. Со тоа тестаментот е прогласен.

Судот ќе постапи според ставот 1 на овој член без оглед на тоа дали тестаментот е полноважен според закон и без оглед дали има повеќе тестаменти од истото умрено лице.

Отворањето и читањето на тестаментот се врши во присуство на двајца полнолетни граѓани, кои можат да бидат и од редот на наследниците.

При прогласувањето на тестаментот можат да присуствуваат наследниците, легатарите и другите заинтересирани лица и да бараат препис од тестаментот, односно од записникот за прогласување на тестаментот.

Судот, кај кого тестаментот се наоѓа или на кого му е предаден, ќе го прогласи тестаментот и покрај тоа што за расправањето на оставината е надлежен друг суд или странски орган.

Член 157

За прогласување на тестамент се составува записник, кој содржи:

- 1) колку тестаменти се најдени, каде се најдени и кои датуми ги носат;
- 2) кој го предал тестаментот на судот или на составувачот на смртвницата;
- 3) сведоци што присуствувале на прогласувањето на тестаментот;
- 4) дали тестаментот е предаден затворен или отворен и со каков печат бил запечатен и
- 5) содржина на тестаментот.

Ако при отворањето на тестаментот се забележи дека печатот е повреден или дека во тестаментот нешто е бришано, прецртано или исправано или ако се најде нешто друго сомнително, сето тоа се наведува во записникот.

Записникот го потпишуваат судијата, записничарот и сведоците

На прогласениот тестамент судот ќе стави потврда дека е прогласен, ќе го назначи датумот на прогласувањето и ќе го означи бројот и датумот на другите тестаменти што се пронајдени и прогласени.

Член 158

Ако умрениот направил устен тестамент, а за тоа постои исправа која сведоците ја потпишале своерачно, содржината на оваа исправа судот ќе ја прогласи на начин пропишан за прогласување на писмен тестамент.

Ако нема таква исправа, сведоците пред кои е изјавен усниот тестамент ќе се сослушаат секој посебно за содржината на тестаментот, а особено за околностите од кои зависи неговата полноважност, па записникот за сослушување на сведоците ќе се прогласи според одредбите што важат за прогласување на писмен тестамент.

Ако учесникот бара сведоците на усниот тестамент да се сослушаат под заклетва или ако судот оцени дека таквото сослушување е потребно, ќе определи рочиште за сослушување на овие сведоци.

На рочиштето се повикуваат и предлагачите, а другите заинтересирани лица само ако со тоа не се одолжува постапката.

Член 159

Кога прогласувањето на писмениот или усниот тестамент го врши суд кој не е оставински суд, тој суд записникот за прогласување на тестаментот заедно со изворниот писмен тестамент, односно со исправата за устен тестамент, ќе му ги достави на оставинскиот суд, а кај себе ќе задржи препис од нив.

Изворниот писмен тестамент и исправата за усниот тестамент, записникот за сослушување на сведоците на усниот тестамент, се чуваат во судот посебно од другите списи, а нивниот заверен препис се приложува кон списите.

Член 160

Ако писмениот тестамент исчезнал или е уништен независно од волјата на оставителот, а меѓу заинтересираните лица нема спор за постоењето на тестаментот, за формата во која тој е составен и неговата содржина, како и за начинот како исчезнал или бил уништен, судот таквиот тестамент, откако ќе ги сослуша заинтересираните лица и по нивните предлози ќе ги изведе потребните докази ќе состави записник, кој ќе го прогласи според одредбите што важат за прогласување на писмен тестамент.

Ако оставината, кога нема тестамент, би станала сопственост на Република Македонија, спогодбата на заинтересираните лица за поранешното постоење на тестаментот, за неговата форма и содржина важи само во согласност со надлежниот орган за заштита на имотните права и интереси.

Ако меѓу заинтересираните има лица кои не се способни да се грижат за своите работи, спогодбата од ставот 2 на овој член важи само со согласност на центарот за социјална работа.

Прогласувањето на исчезнат или уништен тестамент го врши оставинскиот суд.

ПОСТАПКА НА ОСТАВИНСКИОТ СУД ПО ПРИЕМОТ НА СМРТОВНИЦА

Член 161

По приемот на смртовницата, судот најнапред ја испитува својата надлежност за расправање на оставината.

Ако судот најде дека е ненадлежен за расправање на оставината, смртовницата и другите списи ќе ги достави до надлежниот суд.

Ако судот најде дека за расправање на оставината е надлежен странски орган, со решение ќе се огласи за ненадлежен.

Член 162

Оставинскиот суд може да нареди мерки за обезбедување на оставината во текот на целата постапка за расправање на оставината.

Член 163

Ако оставителот поставил извршител на тестаментот, судот е должен за тоа да го извести, определувајќи му рок во кој тој е должен да се изјасни дали ја прифаќа таа должност.

Член 164

Ако се очекува раѓање на дете кое би било повикано на наследство, оставинскиот суд ќе го извести за тоа центарот за социјална работа да оцени дали неговите интереси треба да ги застапува родителот или ќе назначи старател.

Ако центарот за социјална работа во рок од 30 дена по приемот на известувањето поинаку не определи, за правата на нероденото дете ќе се грижи еден од неговите родители.

Член 165

Ако од податоците од смртвницата се гледа дека умрениот не оставил имот, оставинскиот суд ќе одлучи да не се води постапка за расправање на оставината.

Судот ќе одлучи да не се води постапка за расправање на оставината и кога умрениот оставил само подвижен имот, а ниту едно од лицата повикани на наследство не бара да се спроведе расправа.

Кога меѓу наследниците има лица кои не се способни сами да се грижат за своите права, а немаат родители, судот е должен кога ќе одлучи да не се расправа за оставината, да го извести за тоа центарот за социјална работа.

Член 166

Кога според законот може да се бара издвојување на оставината од имотот на наследниците, судот, по предлог од овластените лица, ќе нареди такво издвојување. Притоа, судот соодветно ќе ги примени одредбите на членовите 153, 162 и 164 од овој закон.

РОЧИШТЕ ЗА РАСПРАВАЊЕ НА ОСТАВИНА

Член 167

За расправање на оставина судот закажува рочиште.

Заинтересираните лица се повикуваат на рочиште со покана.

Во поканата судот ги известува овие лица за поведувањето на постапката и за постоењето на тестамент, ако таков има. Истовремено, со поканата судот ќе ги повика лицата да му достават писмен тестамент, односно исправа за устен тестамент, ако се наоѓа кај нив или да ги посочат сведоците на усниот тестамент.

Во поканата судот ќе ги предупреди заинтересираните лица дека можат до завршувањето на постапката да дадат изјава за прифаќање или откажување од наследство и дека, ако не дојдат на рочиште или не дадат изјава, за нивното право ќе одлучи врз основа на податоците со кои располага.

Во случај умрениот да оставил тестамент, судот ќе ги повика на рочиште и оние лица кои според законот би можеле да полагаат право на наследство.

Ако умрениот поставил извршител на тестаментот, судот ќе го повика на рочиштето и него.

Член 168

Ако на судот не му е познато дали умрениот има наследници, со оглас ќе ги повика лицата кои полагаат право на наследство да се јават во рок од една година од денот на објавувањето на огласот.

Огласот се објаува во "Службен весник на Република Македонија" и се става на огласната табла на судот.

На ист начин судот ќе постапи и кога на наследникот му е поставен привремен старател поради тоа што не е познато неговото живеалиште, односно престојувалиште, а тој нема свој полномошник, како и тогаш кога наследникот или неговиот законски застапник се наоѓаат во странство, а тој нема свој полномошник, така што доставувањето не можело да биде извршено.

По истекот на рокот од една година од објавувањето во "Службен весник на Република Македонија", ако заинтересираните лица не се јават и не ја даваат потребната изјава, судот ќе ја расправи оставината врз основа на изјавата на старателот и податоците со кои располага.

Член 169

Наследничка изјава се дава пред оставинскиот суд, а може да се даде и пред секој друг основен суд, а во странство наследничка изјава се дава пред дипломатско-конзуларното претставништво на Република Македонија, или пред овластен орган на странската држава.

Ако судот се посомнева во тоа дека лицето кое врз основа на закон полага право на наследство е единствен или најблизок роднина на умрениот, може да ги сослуша и лицата за кои смета дека би можеле да имаат исто или посилено право на наследство, а нив може да ги повика и со оглас (член 168).

Член 170

Наследникот може со наследничката изјава да го прифати наследството или да се откаже од наследството.

Изјавата за откажување од наследство се дава на записник пред судија, а во дипломатско-конзуларното претставништво на Република Македонија пред лице најмалку со ранг на конзул.

Изјавата за прифаќање на наследство се дава во суд пред самостоен судски советник, пред судски советник и стручен соработник, или кај нотар, а во дипломатско-конзуларното претставништво на Република Македонија во странство пред лицето од ставот 2 на овој член.

Наследничката изјава ја потпишува наследникот лично или неговиот законски застапник. Потписот на наследничката изјава која не е дадена пред суд, пред нотар или пред дипломатско-конзуларно претставништво на Република Македонија во странство (ставови 2 и 3), како и потписот на полномошното за да се даде наследничка изјава, мора да биде заверена од нотар. Полномошното со кое се овластува адвокат да даде негативна наследничка изјава, не треба да биде заверено од нотар.

Наследникот во изјавата наведува дали го прифаќа или се откажува од делот што му припаѓа врз основа на закон или тестамент, или изјавата се однесува на нужниот дел.

При давањето на изјава со која се откажува од наследство, наследникот мора да биде поучен дека може да се откаже од наследство само во свое име или во името на своите потомци.

За изјавата со која од наследство се откажува законскиот застапник, мора да има согласност од центарот за социјална работа.

Член 171

На рочиштето за расправање на оставината судот расправа за сите прашања кои се однесуваат на оставината, а особено за правото на наследство, за големината на наследниот дел на секој наследник и за правото на легат.

За овие прашања судот одлучува откако, по правило, ќе земе изјава од заинтересираните лица.

За правото на лицата кои не дошле на рочиште, а се уредно повикани, судот ќе расправа врз основа на податоците со кои располага, земајќи ги предвид нивните писмени изјави што ќе стигнат до донесувањето на одлуката.

Наследничката изјава за прифаќање на наследство или за откажување од наследство, не мора да биде дадена во присуство на другите заинтересирани лица и не е потребно во сите случаи на тие лица да им се даде можност да се изјаснат за изјавата на другите заинтересирани лица.

Член 172

Кога учесниците приговорот на пописот или процената, судот може да нареди повторно да се изврши попис или процена.

Ако пописот или процената на имотот не се извршени, судот може врз основа на податоците од заинтересираните лица, сам да утврди кој имот претставува оставина.

Член 173

Судот ќе го прекине расправањето на оставината и учесниците ги упатува да поведат парнична, односно управна постапка, ако меѓу учесниците настане спор за фактите од кои зависи некое нивно право.

Спорни можат да бидат особено фактите:
1) од кои зависи правото на наследство, полноважноста или содржината на тестаментот или односот на наследниците и оставителот врз основа на кои се наследува според закон;
2) од кои зависи основаноста на барањето на преживеаниот брачен другар и на лицата кои со оставителот живееле во трајна заедница, да им се издвојат од оставината предметите за домаќинство што служат за задоволување на секојдневните потреби;
3) од кои зависи големината на наследниот дел, а особено пресметувањето на наследниот дел;
4) од кои зависи основаноста на исклучувањето на нужните наследници или основаноста на причините за недостојност и
5) за тоа дали некое лице се откажало од наследство.

Ако во наведените случаи нема спор за факти, а спорот меѓу учесниците е за примена на право, правните прашања ќе ги расправи оставинскиот суд.

Член 174

Ако меѓу учесниците настане спор за право на легат или за друго право на оставината, судот ќе ги упати да поведат парнична, односно управна постапка, но нема да го прекине расправањето на оставината.

Член 175

Ако меѓу наследниците настане спор за факти или за примена на право, судот ќе го прекине расправањето на оставината, а учесниците ќе ги упати да поведат парнична, односно управна постапка во следниве случаи, ако:
1) меѓу наследниците постои спор за тоа дали некој имот влегува во оставината и
2) меѓу наследниците е спорно барањето на лицата, кои со оставителот живееле во заедница да им се издвои од оставината дел кој одговара на нивниот придонес во зголемувањето на вредноста на имотот на оставителот.

Член 176

Судот ќе го упати да поведе парнична, односно управна постапка оној учесник чие право го смета за помалку веројатно.

Судот при прекинувањето на постапката ќе одреди рок кога треба да се поведе парнична, односно управна постапка.

Ако учесникот постапи според решението на судот, прекилот на постапката ќе трае додека парничната, односно управната постапка не заврши правосилно.

Ако учесникот во рокот определен со решение на судот не постапи според решението на судот, расправањето на оставината ќе продолжи, без оглед на барањата поради кои учесникот бил упатен да поведе парнична, односно управна постапка.

Ако пред да заврши расправањето на оставината учесникот кој не го спазил рокот донесе доказ дека повел парнична, односно управна постапка, судот ќе постапи според одредбата од ставот 3 на овој член.

Во случаите од ставовите 3 и 5 на овој член, кога судот ја расправил оставината, како и во случај кога ја расправил оставината а учесниците требало да ги упати да поведат парнична, односно управна постапка, правосилноста на решението на оставинскиот суд не пречи за одноското барање да се поведе парнична постапка.

ДОНЕСУВАЊЕ НА РЕШЕНИЕ

Член 177

Судот, откако ќе утврди на кои лица им припаѓа правото на наследство, со решение ќе ги прогласи за наследници.

Решението ги содржи следниве податоци:
1) име и презиме, татково име, а за мажени жени и моминското презиме, занимање, датум на раѓање и државјанство на умрениот и ЕМБГ;
2) означување на недвижностите со податоци од јавните книги во кои се запишуваат правата на недвижностите, како и означувањето на подвижните предмети со повикување на пописот;
3) име и презиме, занимање, живеалиште, односно престојувалиште на наследникот, неговиот однос спрема

оставителот, дали наследува како законски или тестаментален наследник, а ако има повеќе наследници и делот со кој секој од нив учествува во наследувањето, ЕМБГ;
4) дали правото на наследникот се одлага поради недостиг на времето или е ограничено на определено време или е одложено додека се исполни определен услов кој зависи од некој раскинувачки услов, односно налог што ќе се смета како раскинувачки услов или е ограничено со право на плодуюживање или некое друго право и во чија полза и
5) име и презиме, ЕМБГ, занимање и престојувалиште на лицата на кои им припаднал легат, плодуюживање или некое друго право од оставината со точно назначување на тоа право.

Ако во постапката за расправање на оставината сите наследници спогодбено предложат делби и начин на делбата, судот таквата спогодба ќе ја внесе во решението за наследување, ако не е во спротивност со постојните прописи.

Член 178

Решението за наследување ќе им се достави на сите наследници и легатари, како и на лицата кои во текот на постапката истакнале барање за наследство.

Член 179

Ако на наследниците со тестаментот им се наложени обврски во корист на лице кое не е во состојба само да се грижи за своите права или за постигање на општокорисни цели, наследниците се должни да поднесат доказ дека тие обврски ќе ги извршат, односно ќе ги обезбедат.

По поднесувањето на доказот од ставот 1 на овој член, судот ќе нареди да се изврши потребното запишување во јавните книги во кои се запишуваат правата на недвижности, како и на овластените лица да им се предадат движните предмети кои се наоѓаат на чување кај судот.

Член 180

Кога правото на наследниците или на легатарите е одложено поради недостиг на времето или е ограничено на определено време или е одложено додека се исполни определен услов, односно налог кој ќе се смета како раскинувачки услов, судот, по предлог од заинтересираните лица, ќе дозволи привремени мерки за обезбедување на соодветниот дел од оставината според одредбите на Законот за извршната постапка, ако со тестаментот поинаку не е определено. 2

Член 181

Ако наследниците не го оспорат легатот, судот може, по предлог од легатарот, да донесе посебно решение за легатот и пред да донесе решение за наследување.

Во случаите од ставот 1 на овој член, сообразно ќе се применат одредбите за доставување на правосилното решение за наследување согласно со членот 184 од овој закон.

Член 182

Судот, кога ќе утврди дека нема наследници или не е познато дали има наследници, а во пропишаниот рок не се јави никој кој полага право на наследство, ќе донесе решение оставината да се предаде на Република Македонија.

Член 183

Правосилното решение за наследување или легат ги обврзува учесниците што учествувале во постапката за расправање на оставината, а ако не им е признаено правото, своето барање можат да го остваруваат во парнична постапка, согласно со членот 176 став б од овој закон.

Член 184

Правосилното решение за наследување или легат и се доставува на управата за јавни приходи за наплатување на даноци.

НАСЛЕДНО-ПРАВНИ БАРАЊА ПО ПРАВОСИЛНОСТА НА РЕШЕНИЕТО ЗА НАСЛЕДУВАЊЕ

Член 185

Ако по правосилноста на решението за наследување, дополнително се пронајде имот на оставителот, кој не бил познат кога е донесено решението за наследување, судот новопронајдениот имот на оставителот ќе го распредели со ново решение врз основа на порано донесеното решение.

Ако наследник дал порано изјава дека се откажал од наследството, судот ќе го повика да даде нова наследничка изјава за новопронајдениот имот и неа ќе ја земе предвид при донесувањето на решението од ставот 1 на овој член.

Ако оставината порано не била расправена затоа што оставителот не оставил имот или оставината се состоела од подвижни предмети, а наследниците не барале да се одржи расправа, судот ќе ја расправи оставината, ако новопронајдениот имот се состои од недвижности, а ако се состои само од подвижни предмети, само ако тоа го бараат заинтересираните лица.

Член 186

Ако по правосилноста на решението за наследување се пронајде нов тестамент, судот го прогласува и го доставува на оставинскиот суд, а оставинскиот суд ќе ги извести заинтересираните лица за прогласувањето и ќе ги предупреди дека своите права можат да ги остварат во парнична постапка.

Член 187

Ако по правосилноста на решението за наследување се појави лице кое не учествувало во постапката за расправање на оставината, а како наследник полага право врз оставината, оставинскиот суд ќе го упати таквото лице да ги остварува своите права во парничната постапка.

Член 188

Во постапката за расправање на оставина е дозволена ревизија кога меѓу учесниците настанал спор за примената на правото, а правните прашања ги решил судот согласно со членот 173 став 3 од овој закон.

ПОСТАПКА КОГА ЗА РАСПРАВАЊЕ НА ОСТАВИНА Е НАДЛЕЖЕН СТРАНСКИ ОРГАН

Член 189

Кога за расправање на оставина е надлежен странски орган, судот на чиешто подрачје оставителот умрел, по приемот на смртвницата, со оглас ќе ги повика сите лица во земјата кои полагаат право на оставината како наследници, легатарии или доверители да се јават во рокот определен во огласот, кој не може да биде пократок од 30 дена ниту подолг од шест месеца, сметано од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија", за да ги пријават своите побарувања.

Ако во рокот од ставот 1 на овој член повиканите лица не ги пријават своите побарувања, подвижниот имот од оставината судот ќе му го предаде на надлежниот орган на странската држава или на лице овластено од тој орган за примање на имотот.

Огласот се објавува во "Службен весник на Република Македонија" и на огласната табла на судот, односно на одделението на судот, а по потреба може да се објави и на друг погоден начин. Примерок од огласот ќе се достави и до најблиското дипломатско-конзуларно претставништво на странската држава во нашата земја.

Огласот не се објавува ако вредноста на оставината, без да бидат одбиени долговите, не го надминува износот од 150.000 денари.

Ако не се објави огласот, оставината ќе се предаде по три месеца од денот на смртта на странскиот државјанин.

Член 190

Ако некој од наследниците или легатарите истакне побарување, судот ќе ја задржи оставината, односно дел од неа потребен за намирување на таквото побарување, сè додека органот на странската држава не донесе правосилна одлука по тоа побарување.

Во однос на пријавеното побарување, судот ќе ја изврши одлуката од ставот 1 на овој член на товар на задржаната оставина или на дел од нив, а остатокот од оставината ќе го предаде на органот на странската држава.

Ако некој од доверителите пријави свое побарување, судот ќе ја задржи оставината или дел од неа потребен за намирање на побарувањето.

Член 191

Ако за расправање на оставина на странски државјанин за неговиот подвижен имот е надлежен странски орган, а наследниците кои се наоѓаат во нашата земја предложат расправата да ја спроведе суд на Република Македонија, судот ќе ги повика наследниците и легатарите од странство, во рок од шест месеца од денот на доставувањето на поканата, да истакнат приговор за ненадлежност на судот на Република Македонија.

Ако наследниците или легатарите од странство во определениот рок не стават приговор за ненадлежност, расправата по оставината ќе ја спроведе судот на Република Македонија.

Познатите наследници на кои не им се знае нивното престојувалиште ќе се повикаат со оглас. Огласот се истакнува на огласната табла на судот, односно одделението на судот и ќе се објави во "Службен весник на Република Македонија", а по потреба може да се објави и на друг погоден начин. Примерок од огласот ќе се достави и до најблиското дипломатско-конзуларно претставништво на странската држава во нашата земја.

Ако ниту еден од наследниците или легатарите од странство не истакне приговор за ненадлежност на судот на Република Македонија, по истекот на шест месеца од денот на објавувањето на огласот во "Службен весник на Република Македонија", судот ќе ја расправи оставината.

Глава IX

УРЕДУВАЊЕ НА НАЧИНОТ НА УПРАВУВАЊЕ И КОРИСТЕЊЕ НА ЗАЕДНИЧКИ ПРЕДМЕТИ

Член 192

Во постапката за уредување на начинот на управување и користење на заеднички предмети судот го определува начинот на управување и користење на заедничкиот предмет, односно предмети (заеднички предмети).

Член 193

За уредување на начинот на управување и користење на заеднички предмети е надлежен судот на чиешто подрачје се наоѓа заедничкиот предмет.

Член 194

Предлог за уредување на начинот на управување и користење на заеднички предмети може да поднесе секој од носителите на правата на заедничкиот предмет.

Член 195

Ако по поднесувањето на предлогот судот најде дека е спорна сопственоста или големината на сопственичките делови од заедничкиот предмет, ќе ја прекине постапката, а предлагачот ќе го упати да поведе парнична постапка во определен рок.

Ако предлагачот не поведе парнична постапка во определен рок, ќе се смета дека предлогот го повлекол.

Член 196

Судот за расправање по предлогот ќе закаже рочиште на кое ги повикува сите носители на правата на заедничките предмети.

Член 197

Ако на рочиштето предлагачот не се јави, иако бил уредно повикан, ќе се смета дека предлогот го повлекол.

Член 198

Ако на рочиштето носителите на правата на заедничките предмети не се спогодат, судот ќе изведе докази и ќе спроведе потребни изведувања, па врз основа на резултатот од спроведената постапка, ќе донесе решение со кое ќе го определи начинот на управување, односно начинот на користење на заедничките предмети.

Член 199

Против решението со кое е уреден начинот на управување и користење на заедничките предмети жалба може да изјави секој од носителите на правата на заедничките предмети согласно со членот 196 од овој закон.

Член 200

Трошоците на постапката паѓаат на товар на носителите на правата на заедничките предмети, сразмерно со големината на нивните делови.

Глава X

УРЕДУВАЊЕ НА ОДНОСИТЕ МЕЃУ ЕТАЖНИТЕ СОПСТВЕНИЦИ

Член 201

Во постапката за уредување на односите меѓу етажните сопственици судот одлучува за заемните односи што произлегуваат од етажната сопственост.

Член 202

За уредување на односите меѓу етажните сопственици надлежен е судот на чиешто подрачје се наоѓа зградата која има делови во етажна сопственост.

Член 203

Предлог за донесување на одлука која го заменува договорот за заемните односи, односно со која се изменува и дополнува договорот за заемните односи, може да поднесе етажниот сопственик кој го оспорува договорот, односно кој бара измена и дополнување на договорот.

Член 204

Предлог за утврдување на висината на износот што етажниот сопственик е должен да го уплатува за одржување, поправки и инвестиционо одржување на заедничките делови на зградата што и служат на зградата како целина, може да поднесе секој од етажните сопственици.

Член 205

Предлог за утврдување на откупната цена на посебен дел од зграда или за продажба на зграда може да поднесе секој од етажните сопственици.

Член 206

Судот, по приемот на предлогот, закажува рочиште на кое се повикуваат и се сослушуваат сите етажни сопственици од соодветната зграда.

По потреба, судот ќе изведе и други докази и ќе изврши и други извиди.

Член 207

Во случаите за поправка, односно преправка на зграда или утврдување на откупна цена, судот ќе определи вештачење ако тоа е потребно за да се утврди целесообразноста и оправданоста на поправките и преправките, односно да се утврди промената на вредноста на посебните делови што се откупуваат.

Ако не дојде до откуп на посебните делови, а зградата треба да се продаде, продажбата се спроведува според одредбите на Законот за извршување.

Член 208

По изведувањето на потребните докази, врз основа на резултатот од постапката, судот донесува решение со кое ги уредува односите на етажните сопственици.

Член 209

Судот во решението за поправки, односно за преправки на зградата определува кои поправки или преправки ќе се извршат, образложувајќи ја нивната целесообразност и оправданост.

Со решение од ставот 1 на овој член, судот ќе определи кои етажни сопственици и во кој обем ќе ги сносат трошоците, водејќи сметка за тоа на кои посебни делови и во која мера или во чија корист поправките или преправките треба да се извршат.

Член 210

Со решението за утврдување на откупната цена на посебните делови, судот ја утврдува цената на секој посебен дел одделно. 10

Член 211

Против решението на судот за уредување на заемните односи што произлегуваат од етажната сопственост, жалба може да изјави секој етажен сопственик.

Член 212

Трошоците на постапката ги поднесуваат сите учесници сразмерно на големината на нивната етажна сопственост.

Судот може да одлучи трошоците на постапката да паднат на товар на учесникот кој дал повод за поведување на постапката. 11

Глава XI

ДЕЛБА НА ЗАЕДНИЧКИ ПРЕДМЕТ ИЛИ ИМОТ

Член 213

Во постапката за делба на заеднички предмети или имот, судот одлучува за начинот и условите на делбата на заедничкиот предмет, односно имот.

Ако нема спор за начинот и условите за делба, делбата се врши кај нотар во форма на нотарски акт.

Член 214

За делба на заеднички предмет или имот надлежен е судот на чие подрачје се наоѓа тој предмет, односно имот.

Ако заедничкиот имот се наоѓа на подрачје на повеќе судови, надлежен за делба е секој од тие судови.

Член 215

Предлог за делба на заеднички предмет или имот може да поднесе секој од носителите на правата на заедничкиот предмет или имот и со него мораат да бидат опфатени сите носители на правото (заедничари).

Член 216

Предлогот за делба содржи податоци за предметот на делбата, местото каде се наоѓа, сопствениците и другите лица кои на него имаат стварни права.

Кон предлогот за делба на недвижност се приложува доказ за сопственоста и за други стварни права на недвижноста.

Член 217

Судот, постапувајќи по предлогот за делба, ако утврди дека е спорно правото на заедничкиот предмет, односно имот, големината на делот или е спорен предметот на делбата, ќе ја прекине постапката, а предлагачот ќе го упати да поведе парнична постапка во определен рок.

Ако предлагачот во определениот рок не поведе парнична постапка, ќе се смета дека го повлекол предлогот.

Член 218

За расправање по предлогот за делба, судот ќе закаже рочиште на кое ќе ги повика носителите на правата на заедничкиот предмет или имот и лицата кои имаат право на службеност или други стварни права на заедничкиот предмет, односно имот што се предмет на делбата.

Лицата кои имаат право на службеност или други стварни права на предметите што се предмет на делбата, можат да бараат судот да одлучи за нивните права.

Член 219

Секој учесник може да му предлага на судот на рочиштето да бидат повикани и други лица кои имаат интерес за делбата.

Член 220

Ако во текот на постапката учесниците се спогодат за начинот на делбата, таквата спогодба судот ќе ја внесе во записник, водејќи сметка да не бидат повредени присилните прописи.

Член 221

При спроведување на делба на имот, судот ќе настојува да ги задоволи оправданите барања, учесниците да добијат определен предмет од имот.

Член 222

При одлучувањето дали еден предмет ќе му припадне на еден од учесниците, судот особено ќе ги земе предвид посебните оправдани потреби на тој учесник и основаноста за тоа предметот да му припадне нему.

Член 223

Ако со делбата на некој учесник му припадне предмет од поголема вредност од онаа колку што изнесува неговиот дел од заедничкиот имот, судот ќе определи тој да ја исплати разликата до вредноста на деловите на другите учесници во определен рок.

Ако со делбата според ставот 1 на овој член на еден од учесниците му припадне недвижност, другите учесници, врз основа на решението на судот, можат да побараат запишување на заложно право на таа недвижност за висината на определената вредност со која тој е задолжен да им ја исплати.

Член 224

Ако не е можно заедничкиот предмет, односно имот да се подели физички или ако со тоа значително би се намалила неговата вредност, судот може да определи предметот да припадне само на еден од носителите на правото, при што ќе го определи износот на вредноста што треба да им се исплати на другите носители на правата на заедничкиот предмет, односно имотот и времето на исплатата или предметот, односно имотот да се продаде.

Продажбата ќе се изврши според одредбите на Законот за извршување.

Член 225

Решението за делба содржи податоци за предметот и начинот на делбата, физичкиот дел што го добива секој учесник и правата и обврските што ги има секој од учесниците во делбата.

Со решението за делба судот ќе одлучи и за начинот за остварување на службеностите и другите стварни права на деловите на предметите, кои физички се поделени меѓу заедничарите.

Член 226

Против решението за делба може да изјави жалба секој учесник, како и лицата носители на правото на службеност и на други стварни права на недвижноста што е предмет на делбата.

Член 227

Трошоците на постапката паѓаат на товар на секој учесник сразмерно на големината на неговиот дел.

Глава XII

УРЕДУВАЊЕ НА МЕЃИ

Член 228

Во постапката за уредување на меѓи судот врши обновување или исправање на меѓи.

Член 229

За уредување на меѓи надлежен е судот на чие подрачје се наоѓаат недвижностите чија меѓа се уредува.

Ако недвижностите чија меѓа се уредува се наоѓаат на подрачјето на повеќе судови, надлежен е секој од тие судови.

Член 230

Постапка за уредување на меѓи се поведува по предлог, а кога тоа е определено со закон и по службена должност.

Предлог за уредување на меѓи може да поднесе секој од носителите на право на гранична недвижност.

Член 231

Во предлогот за уредување на меѓи се наведуваат катастарските ознаки на граничните недвижности и се назначува во која мера и поради што меѓата е оштетена, па е потребно нејзино обновување или исправање.

Член 232

Судот, по потреба, закажува рочиште на самото место.

На рочиштето се повикуваат сите учесници, а судот може да одлучи да повика и вешти лица.

Член 233

Во поканата за рочиштето учесниците се повикуваат да ги донесат со себе сите исправи, скици и други докази, а по можност да доведат и сведоци.

Во поканата учесниците се опоменуваат дека постапката ќе се спроведе и без присуство на уредно поканетиот учесник.

Член 234

Ако на рочиштето не дојде предлагачот, постапката ќе продолжи, доколку тоа го предложи некој од другите учесници.

Ако некој од учесниците не предложи постапката да се спроведе, а предлагачот изостанал, иако повикан е уредно, ќе се смета дека предлогот го повлекол.

Член 235

Ако во текот на постапката се појави спор за правото на гранична површина, спорот ќе го реши судот што ја води постапката, ако вредноста на спорната површина не го надминува износот од 150.000 денари.

Спорот од ставот 1 на овој член судот ќе го реши според посилното право на спорната површина, а ако тоа не е можно, според последниот непречен посед, а ако и тоа не е можно, спорната гранична површина ќе ја подели на правична оцена.

Во случаите од ставот 1 на овој член уредувањето на меѓата е конечно.

Член 236

Ако вредноста на спорната гранична површина го надминува износот од 150.000 денари, судот ќе одлучи согласно со членот 222 од овој закон, ако со тоа се согласат учесниците. 12

Ако учесниците не се согласат, судот што ја води постапката може да го реши спорот за посилното право на спорната гранична површина, но во тој случај учесникот кој не е задоволен со решението на судот може, по правосилноста на решението, да поведе парнична постапка за остварување на своето право.

Парничната постапка од ставот 2 на овој член учесникот е должен да ја поведе најдоцна во рок од три месеца од правосилноста на решението.

Член 237

Уредувањето на меѓи се означува со меѓници (гранични знаци) на самото место.

Член 238

Трошоците на постапката за уредување на меѓи паѓаат на товар на учесниците сразмерно на мерите на нивните гранични линии.

Ако во постапката се покаже дека обновувањето или исправувањето на меѓите не е потребно, бидејќи тие можат лесно да се распознаат, или дека другите учесници биле готови и без учество на судот да извршат обележување на меѓите, трошоците на постапката паѓаат на товар на предлагачот.

Член 239

Ако постапката за уредување на меѓи е предизвикана со смеќавање на владение од страна на еден учесник, судот ќе го задолжи тој учесник да ги сноси трошоците на постапката во целост или делумно.

Член 240

Ако учесниците во постапката се спогодат за уредување на меѓите, а не се спогодат за трошоците, за нив одлучува судот.

Глава XIII

ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НАДОМЕСТОК ЗА ЕКСПРОПРИРАНА НЕДВИЖНОСТ

Член 241

Во постапката за определување на надоместок за експроприрана недвижност, судот го одредува надоместокот за експроприраната недвижност.

Член 242

Постапката за определување на надоместок за експроприрана недвижност судот ја пведува по службена должност, кога ќе му бидат доставени списите од надлежниот орган на управата.

Органот на управата од ставот 1 на овој член, ако не се постигне спогодба за надоместокот во рок од три месеца од денот на правосилноста на решението за експропријација, должен е правосилното решение за

експропријација на недвижноста, со сите списи, без одлагање да го достави до судот заради определување на надоместок.

Органот на управата од ставот 1 на овој член може на судот да му го достави решението и другите списи и пред истекот на рокот од три месеца, ако од изјавите и однесувањето на странките заклучи дека не може да дојде до спогодбено определување на надоместокот.

Ако органот на управата од ставот 1 на овој член не му го достави на судот решението и другите списи, поранешниот сопственик може непосредно да се обрати до судот со барање тој да го определи надоместокот за експроприраната недвижност.

Член 243

За определување на надоместок за експроприрана недвижност е надлежен судот на чиешто подрачје се наоѓа недвижноста.

Член 244

Постапката за определување на надоместок за експроприрана недвижност е итна.

Член 245

За определување на надоместок за експроприрана недвижност судот најнапред ќе ја определи вредноста на недвижноста и за таа цел закажува рочиште.

На рочиштето судот ги повикува поранешниот сопственик и корисникот на експропријацијата и ќе им даде можност да се изјаснат за доказите што ги прибавил по службена должност, за вредноста на експроприраната недвижност, за видот и обемот, односно за висината на надоместокот во пари.

Судот ќе изведе и други докази, а по потреба и вештачење.

Член 246

Учесниците можат да се спогодат за видот и обемот, односно за висината на надоместокот во пари за експроприраната недвижност.

Спогодбата од ставот 1 на овој член судот ја внесува во својата одлука, ако таа не е во спротивност со присилните прописи.

Ако учесниците не се спогодат, по сослушувањето и изведувањето на доказите, судот ќе донесе решение со кое ќе го определи видот и обемот, односно висината на надоместокот во пари.

Член 247

Ако корисникот на експропријацијата според закон е должен на поранешниот сопственик да му обезбеди друга соодветна зграда, односно стан како надоместок за експроприраната зграда односно стан, а во постапката за определување на надоместок за експроприраната недвижност не понуди зграда, односно стан, судот ќе застане со постапката додека корисникот на експропријацијата не понуди зграда, односно стан.

Во случаите од ставот 1 на овој член судот, по предлог од поранешниот сопственик, ќе определи привремена мерка - забрана да се урива експроприраната зграда, односно станот до правосилното завршување на постапката за определување на надоместок за експроприраната недвижност.

Според одредбите од ставот 1 на овој член судот ќе постапи и кога поранешниот сопственик, кој е земјоделец, бара да му се даде друго земјоделско земјиште како надоместок за земјоделското земјиште што му е експроприрано, ако е тоа определено со закон.

Член 248

Трошоците на постапката за определување на надоместок за експроприрана недвижност судот ги определува сразмерно на успехот на учесниците во постапката.

Кога учесниците се спогодиле за надоместок на експроприраната недвижност, трошоците паѓаат на товар на корисникот на експропријацијата.

Член 249

При поведување на постапка за определување на надоместок за експроприрана недвижност, судот, по слободна оцена, ќе определи износ потребен за покривање на трошоците на постапката и ќе му наложи на корисникот на експропријацијата, во определен рок, да го депонира износот во судот.

Ако корисникот на експропријацијата не постапи по решението на судот и не го депонира определениот износ, судот ќе му наложи на носителот на платен промет тој износ да го пренесе од жиро-сметката на корисникот на експропријацијата на жиро-сметката на судот.

Натамошните трошоци ги сноси учесникот кој дава предлог да се преземе дејствие кое предизвикува нови трошоци.

Член 250

Одредбите на оваа глава соодветно се применуваат и на другите случаи за определување на надоместок на недвижност кога тоа е определено со посебен закон.

IV. ПРАВНА ВАЖНОСТ НА ИСПРАВИ, ЧУВАЊЕ НА ИСПРАВИ ВО СУДОТ И ЗА СУДСКИ ДЕПОЗИТ

Глава XIV

СОСТАВУВАЊЕ НА СУДСКИ ТЕСТАМЕНТ

Член 251

За составување на судскиот тестамент е надлежен секој основен суд.

Член 252

Судски тестамент се составува во просториите на судот или надвор од него, во станот на завештателот, во болница или на друго место, ако завештателот не е во состојба да дојде во судот.

Член 253

Тестаментот по кажување на завештателот го составува на записник судија.

Член 254

Судијата, пред да пристапи кон составувањето на судскиот тестамент, го утврдува идентитетот на завештателот.

Ако судијата не го познава завештателот лично и по име, идентитетот на завештателот се утврдува со изјава на двајца полнолетни сведоци кои ги познава судијата лично или чиј идентитет го утврдил со исправа издадена од надлежен орган.

Ако завештателот има исправа издадена од надлежен орган со фотографија и потпис, доволно е неговиот идентитет да го посведочи само еден сведок.

Член 255

При составувањето на судски тестамент присуствуваат најмалку двајца сведоци ако завештателот е слеп, неписмен или не го познава јазикот кој е во службена употреба во судот, или пак не е во состојба од кои и да било причини да го прочита тестаментот.

Идентитетот на сведоците од ставот 1 на овој член, судијата, ако не ги познава лично, ќе го утврди со исправа издадена од надлежен орган.

Член 256

Ако завештателот не го знае јазикот кој е во службена употреба во судот или е нем, судот ќе повика преведувач, односно толкувач што дал заклетва.

Член 257

Сведоците при составувањето на тестаментот и преведувачот, односно толкувачот мора да се доволно способни, да се писмени и да го знаат јазикот кој е во службена употреба во судот и јазикот на завештателот, ако овој се служи со друг јазик, односно ако е тој нем знаците преку кои се разбира со толкувачот.

Сведоци при составување на тестамент не можат да бидат брачниот другар и потомците на завештателот и неговите посвоеници и нивните потомци, неговите предци и посвоители, неговите роднини во странична линија заклучно со четврти степен и брачните другари на овие лица.

Член 258

Во записникот за судски тестамент судијата го наведува начинот на кој е утврден идентитетот на завештателот и на сведоците со чија изјава е утврден идентитетот, односно на сведоците кои присуствуваат при составувањето на тестаментот, како и тоа дека завештателот е способен да расудува и неговата возраст.

Член 259

Судијата е должен да утврди дека завештателот својата одлука да располага со последната волја ја донел слободно, без закана и присилба, или во заблуда и при чиста свест и здрав разум.

Откако судијата ќе го сослуша завештателот, во записникот ќе ги внесе по можност неговите зборови што тој ги искажал, внимавајќи волјата на завештателот да биде јасно изразена.

Кога е тоа потребно, судијата ќе му ги објасни на завештателот прописите што го ограничуваат завештателот во располагањето со тестаментот.

Член 260

Откако тестаментот ќе биде составен, судијата му го дава на завештателот да го прочита.

Ако тестаментот е составен во присуство на сведоци, поради тоа што завештателот не знае да чита, или тешко чита, судијата ќе му го прочита тестаментот, а потоа завештателот изјавува дека тестаментот е негов.

Ако завештателот не го знае јазикот што е во службена употреба во судот или е нем или глув, судијата преку, односно толкувачот што дал заклетва ќе му го прочита тестаментот, а завештателот преку преведувачот, односно толкувачот изјавува дека тестаментот е негов.

Во записникот за судски тестамент судијата назначува на кој начин е прочитан тестаментот.

Член 261

Записникот за судски тестамент по прочитувањето го потпишуваат завештателот, сведоците на тестаментот, преведувачот, судијата и записничарот.

Ако завештателот или сведоците на тестаментот не знаат да се потпишат, тие ставаат отпечаток од показалецот на десната рака, а записничарот покрај отпечатокот ќе го запише нивното име и презиме.

Ако не е можно да се стави отпечаток на десниот показалец, се става отпечаток на некој друг прст, или отпечаток на прст од левата рака.

Во таквите случаи во записникот ќе се назначи од кој прст и од која рака е земен отпечатокот. Во записникот ќе се назначи и кога не е можно да се земе отпечаток од прст и од која причина.

Член 262

Ако записникот за тестаментот се состои од повеќе листови, сите тие се сврзуваат со емственик, а двата краја од емственикот се запечатуваат со судски печат.

Завештателот се потпишува, односно става отпечаток на секој од листовите, а на крајот се назначува од колку листови се состои тестаментот.

Член 263

Судскиот тестамент завештателот може да го остави на чување во судот. Завештателот може да побара да си го земе судскиот тестамент, при што судијата ќе состави посебен записник за предавање на судскиот тестамент, а завештателот приемот на тестаментот го потврдува со потпис на записник.

Член 264

Ако тестаментот е составен во суд на чие подрачје завештателот нема живеалиште, судот е должен за тоа веднаш да го извести судот на чие подрачје завештателот има живеалиште.

Член 265

При отповикување на тестамент пред суд сообразно се применуваат одредбите кои се однесуваат на составување на судски тестамент согласно со членовите 251 до 264 од овој закон.

Кога завештателот ќе го отповика тестаментот пред суд, отповикувањето ќе се забележи на тестаментот што се чува во судот.

Глава XV

ПОНИШТУВАЊЕ НА ИСПРАВИ

Член 266

Во постапката за поништување на исправи се прогласува дека исправата врз основа на која непосредно се заснова некое имотно право и од чија сопственост, имот, или држење зависи остварувањето на тоа имотно право, ја губи својата правна важност ако е изгубена, украдена, изгорена или на кој и да било друг начин е исчезната или е уништена.

Член 267

Судски не се поништуваат банкноти, лозови на лотарии и на други слични игри, хартии од вредност што играат на добивка и талони од хартии од вредност, таксени и поштенски марки, билети издадени во секојдневниот промет (влезни билети, возни билети и слично), одделни купони - талони од главни исправи, исправи за доказ и полномошна, како и други исправи за кои со посебен пропис е определено дека не можат да се поништуваат.

Член 268

За поништување на исправа издадена од орган на Република Македонија и единица на локалната самоуправа која е заведена во главна книга, надлежен е судот на чиешто подрачје се води главната книга во која е запишана исправата.

За поништување на исправа издадена од банка, акционерско друштво што осигурува имоти и лица и друго правно лице, надлежен е судот на чиешто подрачје има седиште правното лице.

За поништување на исправа во која е назначено местото на исполнувањето, надлежен е судот на чиешто подрачје се наоѓа местото на исполнувањето назначено во исправата.

За поништување на исправа за која надлежноста на судот не може да се утврди според ставовите од 1 до 3 на овој член, надлежен е судот на чиешто подрачје има живеалиште, престојувалиште, односно седиште лицето кое бара поништување на исправата.

Член 269

Предлог за поништување на исправа може да поднесе секое лице кое врз основа на таа исправа е овластено да остварува некое имотно право или има правен интерес исправата да се поништи.

Со поднесувањето на предлог за поништување на исправа, престанува да тече рокот за застареност.

По поднесувањето на предлог за поништување на исправа не може полноважно да се исполни обврската од исправата, исправата не може да се преправа или замени и не можат да се издаваат купони или талони, додека судот не донесе одлука по предлогот.

Член 270

Предлогот содржи податоци за содржината на исправата, нејзиниот издавач, фактите од кои произлегува дека предлагачот е овластен да поднесе предлог и за веројатноста дека исправата е исчезната или уништена.

Член 271

Ако при претходното испитување на предлогот судот најде дека не се исполнети условите и претпоставките за поведување на постапка за поништување на исправа, предлогот ќе го отфрли.

Член 272

Ако предлогот не е отфрлен, судот е должен од издавачот на исправата или од лицето должно по исправата да побара во определен рок да се изјасни за тоа дали била издадена исправата чие поништување се бара и дали постојат пречки за поведување на постапка за поништување на исправата.

Член 273

По писменото изјаснување од членот 259 на овој закон, судот ќе издаде оглас. 13

Огласот содржи податоци за идентификување на исправата, повик на држателот на исправата да ја пријави во судот, како и до секое лице во определен рок да стави приговор против поведувањето на постапката или да го извести судот за лицето кое ја држи исправата, предупредување на лицето кое е задолжено по исправата на правните последици од поведувањето на постапката, со забелешка дека исправата ќе биде поништена ако во судот никој не се јави дека ја има исправата или не стави приговор против предлогот за поништување на исправата.

Член 274

Огласот се објавува во "Службен весник на Република Македонија" и во најмалку два дневни весника, од кои најмалку во по еден од весниците што се издаваат на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик.

Член 275

Од моментот на објавувањето на огласот или од оној момент кога на друг начин дознало за поведување на постапката за поништување на исправата, лицето должно по исправата не може повеќе полноважно да ги исполнува обврските од неа, ниту исправата да ја пренесе, да ја обнови, преправи или замени, ниту да издаде нови купони или талони.

Член 276

Забраната од членот 262 на овој закон трае сè додека одлуката за поништување на исправата или за запирање на постапката не стане правосилна.

Должникот според исправата може да биде ослободен од својата обврска, само ако го депонира износот што го должи во судот.

Член 277

Лицето на кое гласи одделен купон, кој е одвоен од главната исправа и кој исчезнал или е уништен, може по истекот на три години од денот на пристигнувањето да бара од должникот наплата за него ако пред истекот на овој рок го пријавил исчезнувањето или уништувањето на купонот и ако во тој рок исчезнатиот купон никој не го поднесе, ниту за него е поднесено барање за исплата. Со пријавата за исчезнувањето или уништувањето на купонот се прекинува застареноста.

Должникот, пред истекот на една година од рокот предвиден во ставот 1 на овој член, не е должен да ја изврши исплатата на купонот.

Член 278

Лице задолжено со исправата за која е поведена постапката за поништување, е овластено да ја задржи исправата, ако таа му е поднесена за исполнување на обврска или ако до неа дошло на друг начин. Лицето е должно задржаната исправа да му ја достави на судот, со назначување на името и адресата на лицето кое му ја поднело исправата.

Член 279

Постапката за поништување на исправата ќе биде запрена по барање на предлагачот или ако предлагачот не го положи износот потребен за објавување на огласот или ако трето лице ја поднесе исправата или докаже пред судот дека ја има исправата чиешто поништување се бара.

Член 280

Ако судот не ја запре постапката, откако ќе ги спроведе пропишаните дејствија и по истекот на рокот определен во огласот согласно со членовите 273 и 274 од овој закон, ќе закаже рочиште.

На рочиштето се повикува издавачот и сите лица кое се пријавиле во судот, односно што истакнале приговор за понштување на исправата.

Член 281

По одржаното рочиште, врз основа на резултатите на постапката, судот донесува одлука за поништување на исправата, односно за одбивање на предлогот.

Решението за поништување на исправата содржи податоци за издавачот и предлагачот, како и за суштествените елементи на содржината на исправата, со означување на обврската според исправата и на износот, ако гласи на исполнување на парична обврска.

Член 282

Против решението со кое предлогот за поведување на постапката се отфрла, односно одбива или постапката се запира, жалба може да изјави предлагачот.

Против решението за поништување на исправа, жалба може да изјави издавачот и лицето задолжено според исправата, ако и лицето овластено според исправата, не е предлагач.

Член 283

Решението за поништување на исправата ја заменува поништената исправа.

Член 284

Лицето кое го издејствувало поништувањето на исправата, врз основа на правосилното решение за поништување на исправата, може да бара од издавачот, односно од должното лице според исправата да му издадат нова исправа на негов трошок, а ако го одбијат, може да бара присилно исполнување на обврските според поништената исправа непосредно врз основа на решението.

Член 285

Со исполнувањето на обврската спрема лицето кое издејствувало поништување на исправа, должникот се ослободува од обврската спрема имателот на поништената исправа. 14

Врз основа на поништената исправа не можат да се остваруваат никакви права.

Глава XVI

ЧУВАЊЕ НА ИСПРАВИ

Член 286

Во постапката за чување на исправи, во судот се примаат на чување исправи за да се обезбедат имотни или други права, освен исправите за чие чување со друг закон поинаку е определено.

Член 287

За чување на исправи е надлежен секој основен суд.

Член 288

За предавање на исправи на чување во судот се составува записник, во кој се назначува како е утврден идентитетот на составувачот на исправата што ја предава на чување, како и самата исправа што се предава на чување.

Член 289

Ако на чување се предава тестамент во отворена или во затворена обвивка, судот тестаментот ќе го стави во посебна обвивка и ќе ја запечати.

Член 290

Ако сведоците на усниот тестамент му поднесат на судот писмено во кое е содржана волјата на завештателот, приемот на ова писмено судот ќе го утврди записнички, а потоа ќе го стави во посебна обвивка и ќе го запечати.

Кога сведоците на усниот тестамент ќе дојдат во судот за да ја потврдат усно изјавата на завештателот, судот ќе постапи на начин утврден во ставот 1 на овој член.

При земањето на изјави од сведоци, судот настојува да ја утврди изјавата на волјата на завештателот и да ги испита околностите од кои зависи полноважноста на усниот тестамент.

Член 291

Судот на подносителот на исправата ќе му издаде потврда дека исправата е предадена на чување во судот.

Член 292

Ако тестамент, односно исправа за устен тестамент се предава на суд на чиешто подрачје завештателот нема живеалиште, судот е должен за тоа веднаш да го извести судот на чиешто подрачје завештателот има живеалиште.

Член 293

Тестаментот предаден на чување во судот, како и исправите за усниот тестамент, се чуваат во судот одвоено од другите списи.

Член 294

Исправата предадена на чување во суд ќе му се врати на подносителот по негово барање.

Исправата може да му се врати и на полномошникот на подносителот, ако овој за тоа има специјално заверено полномошно.

За враќање на исправата се составува записник. Во записникот се означува начинот на кој е утврден идентитетот на лицето на кое му се враќа исправата.

Ако исправата се враќа на полномошникот, кон записникот се прилага и специјалното полномошно.

Глава XVII

СУДСКИ ДЕПОЗИТ

Член 295

Во судски депозит можат да се предадат пари, благородни метали, хартии од вредност и други исправи што можат да се претворат во пари, скапоцености и други предмети изработени од благородни метали, кога тоа е определено со посебен пропис.

Член 296

Предметите од членот 282 на овој закон можат да се предадат во судски депозит кај секој основен суд. 15

Член 297

Ако во судски депозит се предаваат пари или странска валута, судот во рок од три дена по приемот, парите, односно странската валута ќе ги вложи на посебна сметка кај овластена банка, ако со посебни прописи поинаку не е определено.

Благородните метали, предметите изработени од благородни метали и други скапоцености, како и хартиите од вредност, судот ќе ги предаде на чување на овластена банка, ако со посебни прописи поинаку не е определено.

Другите движни предмети, судот ќе ги довери на доверливи физички или правни лица кои се занимаваат со чување на такви предмети.

Член 298

Во предлогот за примање во судски депозит предлагачот е должен да го означи предметот што се полага во депозит, лицето во чија корист го врши депонирањето и причините на депонирањето, а по потреба за тоа ќе приложи и доказ.

Член 299

Судот ќе го отфрли предлогот ако оцени дека не се исполнети условите за примање на предметот во депозит.

Член 300

Ако судот не го отфрли предлогот, ќе донесе решение дека предметот го примил во депозит и ќе го определи начинот на неговото чување.

Член 301

Ако депонирањето е извршено во корист на определено лице, судот ќе го повика тоа лице да се изјасни за депозитот.

Член 302

Ако лицето во чија корист е положен депозитот изјави дека го прима, судот ќе донесе решение да му се предаде предметот положен во депозит.

Член 303

Ако лицето во чија корист е положен депозитот изјави дека не го прима, судот ќе го констатира тоа во записник, а за тоа ќе го извести депонентот.

Член 304

Кога во депозит се предадени предмети за кои депонентот не знае на кои лица треба да им се предадат или ако не знае кои од депонираните предмети на кои лица треба да се предадат, судот ќе закаже рочиште на кое ќе ги повика сите заинтересирани лица за да одлучи на кое од нив му припаѓа депозитот.

Член 305

Ако уредно повиканите лица не се јават на рочиштето или меѓу нив не се постигне спогодба, судот со решение ќе ги упати да поведат парнична постапка за да го остварат своето право на депозит. Во решението судот ќе го определи и рокот за поведување на парничната постапка, за што ќе го извести депонентот.

Член 306

Ако лицето во чија корист е предаден предметот во депозит не го подигне депонираниот предмет во определениот рок, судот ќе го повика депонентот да го преземе предметот предаден во депозит.

Член 307

Ако лицето во чија корист е предаден предметот во депозит или депонентот, во рок од десет години од предавањето на предметот во судскиот депозит не го подигнат депонираниот предмет, за што биле редовно повикувани, судот со решение ќе утврди дека депонираниот предмет станал сопственост на Република Македонија.

Член 308

Приемот во судски депозит, чувањето и предавањето на депонираните предмети поблиску се уредува со судскиот деловник.

ТРЕТ ДЕЛ ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 309

Ако пред влегувањето во сила на овој закон е донесено првостепено решение со кое постапката пред првостепениот суд е завршена, натамошната постапка ќе се спроведе по прописите кои важеле до влегувањето во сила на овој закон.

Ако по влегувањето во сила на овој закон е укинато првостепеното решение од ставот 1 на овој член, натамошната постапка ќе се спроведе по овој закон.

Член 310

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за вонпроцесната постапка („Службен весник на СРМ“ бр. 19/79).

Член 311

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, освен одредбите од Главата VIII - Нотари како повереници на судот (членови 131 до 141) на овој закон, кои ќе се применуваат од 1 март 2008 година.